

Universiteit Gent

Faculteit Letteren en Wijsbegeerte

Vakgroep Zuid- en Oost-Azië

Academiejaar 2003-2004

Enkele kortverhalen uit “ एक दिल, हज़ार अफसाने ”

(“Eén hart, duizend verhalen”) door Amritlāl Nāgar

Door

Veerle Billet

Verhandeling voorgelegd tot het behalen van de graad van licentiaat in de

Oosterse Talen en Culturen

Promotor: Prof. Dr. F. Van Den Bossche

Woord vooraf

Langs deze weg zou ik graag enkele mensen willen bedanken. Professor Van Den Bossche omwille van zijn aanstekelijk enthousiasme dat mij steeds is blijven motiveren. Zijn lessen zijn nooit een sleur geweest en waren altijd een rijke leerschool.

Professor Moerloose wil ik bedanken voor de inwijding die hij mij gegeven heeft in de wondere wereld van de Sanskritliteratuur en de Indologie. Zijn lessen, alsook zijn examens, werden steeds in zo een ontspannen sfeer gegeven, dat er altijd plaats was voor een grap.

Christine Everaert gaf zich steeds vol overgave in de lessen Hindī dat het moeilijk werd om geen liefde voor het vak op te vatten. Voor mijn thesis stond ze klaar om mij op te peppen, raad te geven en te helpen met problemen die ik onderweg tegenkwam.

Onze secretaresse, Hilde, wens ik te bedanken voor haar luisterend oor achter een deur die steeds openstond. Vanaf het eerste jaar dat ik in Gent studeerde, is het seminarie een plaats geweest waar ik terecht kon om te studeren, een babbeltje te slaan, een theetje te drinken of gewoon tot rust te komen. Dit alles zou niet mogelijk geweest zijn zonder haar welwillendheid en tijd, die ze bereid is vrij te maken voor elke student.

De steun van mijn ouders is van onschatbare waarde geweest. Hoe diep de put ook was waar ik inviel, ze hebben me er steeds weer uitgetrokken. Welke dromen ik wou bereiken, zij brachten die dichterbij naar me toe. Zonder hen zou ik

nooit geraakt zijn waar ik nu ben. De dank die ik hen verschuldigd ben, is niet in woorden om te zetten.

Verder wil ik iedereen bedanken die de laatste jaren in mij is blijven geloven en mij steeds is blijven motiveren, elk op hun eigen manier.

<u>I. INLEIDING</u>	5
1. DE EVOLUTIE VAN HET ONDERZOEK	5
2. VERTALINGEN EN BESPREKING	6
3. VERTAALPROBLEMEN EN OPLOSSINGEN	6
<u>II. LEVEN EN WERK VAN AMRITLĀL NĀGAR</u>	9
1. BIOGRAFIE: AMRITLĀL NĀGAR (1916-1990)	9
2. AANLOOP NAAR HET SOCIAAL REALISME VAN A. NĀGAR	11
3. AMRITLĀL'S WERKEN	14
<u>III. BESPREKINGEN EN VERTALINGEN</u>	20
1. BOETEDOENING	20
1. A. BESPREKING	20
1. B. VERTALING	32
2. ŚAKĪLĀ'S MOEDER	39
2. A. BESPREKING	39
2. B. VERTALING	51
3. JANTAR- MANTAR	64
3. A. BESPREKING	64
3. B. VERTALING	82
<u>IV. BESLUIT</u>	99
<u>V. INDEX</u>	100
<u>VI. BIBLIOGRAFIE</u>	102
<u>VII. BIJLAGE: ORIGINELE HINDĪ TEKSTEN</u>	105

I. Inleiding

1. De evolutie van het onderzoek

De keuze om in het kader van mijn thesis een aantal Hindī kortverhalen te vertalen en te bespreken, was voor mij bijna vanzelfsprekend. Tijdens mijn zoektocht naar geschikte verhalen werd ik onmiddellijk geconfronteerd met een brede waaier aan auteurs, elk met hun eigen stijl en thematiek. Toen ik op aanraden van Christine Everaert een boek in handen kreeg van de mij tot dan toe onbekende auteur Amritlāl Nāgar, was mijn hart onmiddellijk gestolen door de titel, “Eén hart, duizend verhalen”. Het boek telde een groot aantal verhalen en ik begon vooraan.

Nu was het tijd om het ongekende avontuur aan te vatten. Vol enthousiasme ben ik begonnen aan een eerste ruwe vertaling. Deze fase van mijn thesis heeft toch enkele maanden in beslag genomen. Op mijn weg doorheen de verhalen doken er geregeld wat vraagtekens op. Sommigen werden bij een tweede en derde vertaling weggewerkt, anderen werden nog groter. Het waren net deze onduidelijkheden die mij verder in mijn onderzoek hebben gebracht.

Een volgende stap was het zoeken naar informatie over Amritlāl Nāgar en zijn hele oeuvre. Het was een aangename verrassing om te ontdekken dat er heel wat rond zijn persoon en werk geschreven is. Onder andere de Sahitya Akādemī heeft veel aandacht aan hem besteed. Ik heb contact kunnen leggen met zijn kleindochter, Richa Nāgar, die mij een aantal gegevens over haar grootvader

doormailde. Het is opmerkelijk dat hij de kortverhalen, die ik getracht heb te vertalen, op heel jonge leeftijd heeft geschreven. De verhalen getuigen elk van een diepgang en dragen een grote culturele en historische bagage in zich.

De meeste antwoorden op mijn vragen tijdens de vertalingen, waren voornamelijk terug te vinden in geschiedkundige, culturele of antropologische boeken over de Indiase wereld. Ik heb mezelf de achtergrondinformatie eigen moeten maken om een beter inzicht te krijgen in de teksten. Het zwaartepunt van mijn onderzoek gaat in het bijzonder uit naar de maatschappijkritische elementen die de auteur in zijn verhalen aan bod laat komen.

2. Vertalingen en bespreking

De vertaling van elk verhaal laat ik steeds voorafgaan door een historische en/of culturele achtergrond. Het is slechts op deze manier dat de verhalen toegankelijk zijn. Ik begin met de korte inhoud in grote lijnen te schetsen. Daarna bespreek ik de hoofdpersonages en de belangrijkste nevenpersonages en plaats ik dit geheel in tijd en ruimte. Als laatste punt voor de vertaling, behandel ik steeds de belangrijkste historische en/of culturele details in chronologische volgorde van het verhaal en zijn mogelijke kritiek op de maatschappij.

3. Vertaalproblemen en oplossingen

Zoals reeds gezegd was het een uitdaging om de teksten te vertalen met een achtergrond waar ik nog niet helemaal vertrouwd mee was. De eerste tekst is een hindoeïstische tekst. De andere twee teksten hebben een moslim achtergrond. In de

bespreking heb ik deze achtergrond uitvoerig besproken, waar het van belang was, om het verhaal volledig tot zijn recht te laten komen.

De kunst van de auteur om gezichtsuitdrukkingen en handelingen van zijn personages plastisch weer te geven vormde een tweede uitdaging. Het was meer dan eens zoeken naar equivalenten in het Nederlands om eenzelfde visualisatie te kunnen weergeven. De gedachte is dan even bij me opgekomen om een video te maken waarin de reeks beschreven gezichtsuitdrukkingen uitgebeeld konden worden. Het is voor mij gebleken dat het Hindi meer mogelijkheden biedt bij die beschrijvingen dan het Nederlands.

Een derde probleem waarmee ik geconfronteerd werd was de spreektaal in de dialogen. Er werd niet altijd gebruik gemaakt van de standaard grammatica. Op verschillende plaatsen ontdekte ik uitdrukkingen die ik nergens kon terugvinden. Om dit op te lossen ben ik te rade gegaan bij enkele Hindi sprekers en kenners. De letterlijke vertalingen heb ik steeds in voetnoot geplaatst, daar waar ik de tekst vrij vertaald heb. Daarnaast wordt in de drie teksten gebruik gemaakt van een vervoeging van het werkwoord *lenā* om de zin kracht bij te zetten. Dit komt voornamelijk voor tijdens de vele ruzies. Dit heb ik evenwel niet in voetnoot gezet, maar ik gaf er onmiddellijk een toepasselijke Nederlandse verklaring voor. Op een aantal plaatsen heb ik ook een eigen interpretatie moeten geven, omdat het mij niet altijd duidelijk was wat de schrijver juist bedoelde.

Als laatste wil ik nog het grote verschil tussen het taalgebruik in het Hindi en het Nederlands aanhalen. Onder andere de progressieve vormen en absolutiva, waar de auteur gretig gebruik van maakt, heb ik in het Nederlands in een andere vorm gegoten om een vlotte vertaling te verkrijgen. Ook de zinsopbouw heb ik om

dezelfde reden niet altijd kunnen behouden. Ik heb wel geprobeerd om de stijl van de auteur zoveel mogelijk te bewaren zonder het Nederlands geweld aan te doen.

Voor het lexicon heb ik mij grotendeels gebaseerd op MCGREGOR, R.S., *The Oxford Hindī -English Dictionary*. Indien ik het daar niet in terugvond heb ik een aantal andere werken geraadpleegd die ik steeds vermeld heb in een voetnoot. Met de hulp van Christine Everaert kon ik ook het woordenboek van PLATTS¹ raadplegen, dat in het, mij onbekende, Perzo-Arabische schrift is geschreven.

¹ PLATTS, J.T., *A Dictionary of Urdu, Classical Hindé and English*, London, 1974

II. Leven en werk van Amritlāl Nāgar

1. *Biografie: Amritlāl Nāgar (1916-1990)*

Over het leven van Amritlāl Nāgar zijn alle bronnen die ik onderzocht heb het eens.

Amritlāl Nāgar werd geboren op 17 augustus 1916 in Gokalpura², Agra³, in de Noord-Indiase staat Uttar Pradesh. Hij stamde af van een goed opgeleide brahmaanse familie die twee eeuwen voorheen van Gujarat naar het Noorden van India verhuisd was⁴.

Zijn grootvader, Śivarām Nāgar, vestigde zich in 1895 in Lucknow als vertegenwoordiger van de Allahabad Bank⁵. Amritlāl's vader, Rājaram Nāgar, was actief als maatschappelijk en cultureel werker. Hij heeft een groot aantal jonge en getalenteerde acteurs geïnspireerd om mee te spelen in theatervoorstellingen die hij zelf organiseerde⁶. Hij stierf in 1935⁷, terwijl Amritlāl's moeder pas 29 jaar later stierf, in 1964⁸. Amritlāl had nog twee jongere broers. Zijn eerste broer, Ratanlāl, was een cineast en stierf op jonge leeftijd in 1964⁹. De andere, Madanlāl, was een succesvol

² Gelegen in het Oosten van de stad Lucknow (GEOCART, 1999, H6)

³ SH. SHUKLA, 1994, p.94

⁴ I.P. PANDEY, 1974, p.161

⁵ I.P. PANDEY, 1974,p.161

⁶ I.P. PANDEY, 1974,p.161

⁷ SH. SHUKLA, 1994, p.94

⁸ SH. SHUKLA, 1994, p.95

⁹ I.P. PANDEY, 1974,p.161

schilder en professor van de “Schone Kunsten” aan de State Kalā Mahāvīdyālaya in Lucknow. Hij overleed op 27 oktober 1984¹⁰.

Amritlāl zelf trouwde op eenendertig januari 1931 met Mūlnām Bitto. Zij ging verder door het leven met de naam Pratibhā Jī¹¹. Met haar kreeg hij vijf kinderen. Zij stierf op 28 mei 1985¹². Vijf jaar later, op 23 februari, overleed Amritlāl. Hij werd vierenzeventig jaar¹³.

Amritlal behaalde zijn diploma van het secundair onderwijs. Daarna bekwaamde hij zich verder door zelfstudie¹⁴. Hij had interesse voor geschiedenis, archeologie, sociologie en kunst. Hij verwierf een grote kennis van het Engels, het Marāthi, het Gujarati, het Bengali, het Frans en het Russisch¹⁵. Hij was dus voor een groot stuk autodidact.

Aangezien zijn familie rijk was stond hij niet onder druk om werk te zoeken¹⁶ en had hij een heel gevarieerde loopbaan. In 1935, het jaar waarin zijn vader stierf, werkte hij als bediende¹⁷ bij de All India United Assurance Company¹⁸, maar daar kreeg hij reeds na 18 dagen zijn ontslag¹⁹. In 1938 verzorgde hij zijn eerste uitzending bij All India Radio en op vijf maart 1940 begon hij aan een zevenjarige

¹⁰ I.P. PANDEY, 1974, p.161

¹¹ SH. SHUKLA, 1994, p.94

¹² SH. SHUKLA, 1994, p.95

¹³ SH. SHUKLA, 1994, p.95

¹⁴ I.P. PANDEY, 1974, p.161

¹⁵ I.P. PANDEY, 1974, p.161

¹⁶ I.P. PANDEY, 1974, p.161

¹⁷ SH. SHUKLA, 1994, p.94

¹⁸ I.P. PANDEY, 1974, p.161

¹⁹ SH. SHUKLA, 1994, p.94

loopbaan in de filmindustrie van Bombay²⁰ en Madras²¹. Op drie oktober 1947 vertrok hij uit de filmwereld²² en op zeven december 1953 werd hij aangewezen als toneelproducer in Lucknow²³. Hier regisseerde hij bewerkte verhalen van onder andere Premchand²⁴ en Bhagvati Charan Varma²⁵ ²⁶. Hij hield dit drie jaar vol en besloot ontslag te nemen om onafhankelijk te beginnen schrijven²⁷. Pas in 1974 ging hij weer aan de slag voor vijf jaar, nu als tijdelijk leraar van de Uttar Pradesh Samgīt Nātak Akādemy²⁸.

2. Aanloop naar het sociaal realisme van A. Nāgar

De moderne Indiase letterkunde begint eigenlijk na de opstand van 1857²⁹. De Indiërs behaalden misschien geen overwinning maar ondergingen wel een grote mentaliteitswijziging. Sindsdien groeide het besef dat ze het recht hadden om voor zichzelf op te komen. De Engelsen werden niet meer als onoverwinnelijk beschouwd en dat wakkerde het onafhankelijkheidsgevoel bij de Indiërs aan³⁰. Er

²⁰ SH. SHUKLA, 1994, p.94

²¹ I.P. PANDEY, 1974, p.161

²² SH. SHUKLA, 1994, p.94

²³ SH. SHUKLA, 1994, p.94

²⁴ 1880-1936 (R.A. DWIVEDI, 1966, p.206)

²⁵ Bhagvati Charan Varma: (1903-1981) mother tongue Hindi, education Allahabad University, Journalist and author; has published 16 books (SAHITYA AKADEMI, 1961, p.383)

²⁶ Informatie verkregen dankzij Richa Nāgar via email op 01/01/04

²⁷ SH. SHUKLA, 1994, p.94

²⁸ SH. SHUKLA, 1994, p.95

²⁹ In 1857 was er een gewapende revolutie, gevolgd door een plundering, van de Indiërs tegen de overheersing van de Engelsen. Het was de eerste keer dat zij een militaire bedreiging vormden voor de Britten (C.A.BAYLY, 1988, p.170)

³⁰ DWIVEDI, R.A., 1966, p.145

ontstond een nationaal bewustzijn en dit vond ook zijn weerslag in de literatuur³¹. Het was namelijk de eerste keer dat het gewone volk interesse kreeg voor literatuur³².

Westerse en Indiase ideeën werden meer en meer met elkaar geconfronteerd³³. Er ontstond een honger naar meer kennis bij de Indiërs en die kon worden gestild door de Engelse literatuur. Er ontstonden vele nieuwe genres³⁴. Verschillende literaire stromingen volgden elkaar op of bestonden naast elkaar. Hindi fictie werd zowel sociaal als individueel³⁵. Sindsdien is niet enkel het historisch verleden van belang in de literatuur maar wordt elk aspect van het leven onder de loep genomen³⁶. Zowel de sociale, politieke als culturele problemen worden realistisch weergegeven³⁷.

In het begin van de twintigste eeuw ontstond de *Chāyāvād*. Dit is een literaire stroming gekenmerkt door een verregaande subjectiviteit en suggestiviteit. Gedurende vijftien jaar (1920-1935) kende deze stroming succes met als bekende auteurs³⁸ onder andere Jai Shankar Prasad³⁹, Nirālā⁴⁰, Sumitra Nanadan Pant⁴¹ en

³¹ WINKLER-PRINS, 1993-2001, Microsoft

³² DWIVEDI, R.A., 1966, p.145

³³ WINKLER-PRINS, 1993-2001, Microsoft

³⁴ DWIVEDI, R.A., 1966, p.146

³⁵ MISHRA, R.D., 1983, p. V

³⁶ DWIVEDI, R.A., 1966, p.148

³⁷ MISHRA, R.D., 1983, p. V

³⁸ DWIVEDI, R.A., 1966, p.151

³⁹ Jai Shanker Prasad (...-1937), hij begon zijn carrière als dichter in 1907 (SCHOMER, 1984, p.20-21)

⁴⁰ Suryakant Tripathi = Nirala: (1896-1960) (R.L. HANDA, 1979, p.412)

⁴¹ Sumitranandan Pant: (1900-1977), mother tongue Hindi, has published 18 books (SAHITYA AKADEMI, 1961, p.247)

Mahadevi Varma⁴². Na de eerste wereldoorlog sijnelden ideeën van Freud, Jung en het Marxisme door tot in India. Dit betekende het begin van een nieuwe literaire stroming tussen 1935 en 1950⁴³, die objectiever was dan de vorige en die nadruk legde op de economische en sociale krachten, de *Prāgativād*⁴⁴. In 1936 werd de eerste *Progressive Writers' Conference* gehouden in Lucknow onder leiding van Premchand. Hij spoorde de schrijvers aan om de sociale en economische problemen van de gewone mens ter hand te nemen⁴⁵.

Op hetzelfde moment ontstond nog een andere groep schrijvers, namelijk de Experimentalisten of *Prāyogvādi* die meer de persoonlijke emoties ter harte namen⁴⁶. Beiden, *Prāgativād* en *Prāyogvād*, stonden oorspronkelijk naast elkaar, of beter gezegd tegenover elkaar, maar het bleek dat ze na verloop van tijd toch meer gelijkenissen dan verschillen toonden. Het begon moeilijker te worden om ze uiteindelijk van elkaar te onderscheiden⁴⁷.

Onder de meest succesvolle schrijvers van de *Prāyogvād*, wordt Amritlāl Nāgar naast onder andere Yashpal⁴⁸, Upendranath Ashk⁴⁹, Jainendra⁵⁰ en Ajñeya⁵¹

⁴² Mahadevi Varma: (1907-), mother tongue Hindi, has published more than 10 books (SAHITYA AKADEMI, 1961, p.383)

⁴³ DWIVEDI, R.A., 1966, p.216

⁴⁴ DWIVEDI, R.A., 1966, p.151

⁴⁵ DWIVEDI, R.A., 1966, p.217

⁴⁶ DWIVEDI, R.A., 1966, p.221

⁴⁷ DWIVEDI, R.A., 1966, p.221

⁴⁸ Yashpal: (1903-), mother tongue: Dogri, journalist, has published 35 books (SAHITYA AKADEMI, 1961, p.409)

⁴⁹ Upendranath Ashk: (1910-) mother tongue : Punjabi, education: Punjab University, has published more than 30 books (SAHITYA AKADEMI, 1961, p.16)

geplaatst⁵². Toch kan men Nāgar moeilijk vergelijken met deze vier⁵³. De schrijfstijl van Jainendra en Ajñeya was een reactie op Premchand. Ze diepten het psychologische aspect uit. Hun verhalen worden ook als “*psychological stories*” gezien⁵⁴. Yashpal en Ashk volgden meer Premchands traditie met een Marxistische impact⁵⁵.

Zoals ook het geval is bij Bhagvati Charan Varma, is het een moeilijke opdracht om Amritlāl onder een noemer te plaatsen. Hij laat duidelijk blijken in zijn verhalen dat hij psychologisch inzicht heeft, maar kan toch niet bij de psychologische auteurs worden gerekend door zijn gebrek aan een idealistische noot in zijn verhalen. De Marxistische ideeën laat hij achterwege. Hij treedt dus niet in de voetsporen van Premchand⁵⁶. Amritlāl staat vooral bekend als een romanschrijver. De vele romans die hij schreef worden beschouwd als *sociaal realisme*. Dit wil onder andere zeggen dat hij de zuivere realiteit weergeeft en dit met al zijn vervormingen en onvolkomenheden⁵⁷.

3. Amritlāl's werken

⁵⁰ Kumar Jainendra: (1905-) mother tongue: Hindi, author, has published more than 25 books (SAHITYA AKADEMI, 1961, p.139)

⁵¹ Ajñeya = S.H. Vatsyayan: (1911-1987) mother tongue Hindi, journalist and author, published 21 books (SAHITYA AKADEMI, 1961, p.387)

⁵² DWIVEDI, R.A., 1966, p.236

⁵³ MISHRA, R.D., 1983, p.37

⁵⁴ MISHRA, R.D., 1983, p.22-28

⁵⁵ MISHRA, R.D., 1983, p.31-33

⁵⁶ MISHRA, R.D., 1983, p. 37

⁵⁷ MISHRA, R.D., 1983, p.180

Ik zal nu een kort en bondig overzicht geven van de werken die Amritlāl publiceerde. Tegelijk zal ik het thema van het werk waar mogelijk aanhalen, alsook de verschillende prijzen die hij in de wacht wist te slepen.

Literaire magazines vielen al vroeg in de smaak bij Amritlāl die al van jongs af aan geïnteresseerd was in literatuur⁵⁸. Hij ontmoette reeds op jonge leeftijd de vele dichters en schrijvers die bij zijn vader op bezoek kwamen. Hij raakte diep onder de indruk van hen en wou dan ook zo vlug mogelijk zijn eigen naam in een boek zien staan⁵⁹. Eén van die ontmoetingen vond plaats in 1929 met Śri Suryakāmt tripathi Nirālā⁶⁰.

Het eerste gedicht van Amritlāl werd gepubliceerd in het tijdschrift *Anand*, uitgegeven in Lucknow. Toen hij dit gedicht schreef als reactie op de Simon Commission van 1927⁶¹ was hij amper dertien jaar⁶².

Op twintig december 1937 gaf hij het weekblad “*Allāh de*” uit onder het pseudoniem Taslīm Lakhnavī en veranderde later de naam in “*Chakallas*”⁶³. Het weekblad ging niet lang mee maar Amritlāl verwierf wel bekendheid door de gevatheid en het vernietigende sarcasme dat hij gebruikte⁶⁴.

⁵⁸ I.P. PANDEY, 1974,p.161

⁵⁹ I.P. PANDEY, 1974,p.161

⁶⁰ SH. SHUKLA, 1994, p.94

⁶¹ In 1927 werd Sir John Simon naar India gestuurd om de problemen tussen moslims en hindu's op te lossen maar omdat geen enkele Indiër uitgenodigd was op de commissie, werd ze geboycot (S. WOLPERT, 1997, p.311)

⁶² Informatie verkregen dankzij Richa Nāgar via email op 01/01/04

⁶³ SH.SHUKLA, 1994, p.94

⁶⁴ Informatie verkregen dankzij Richa Nāgar via email op 01/01/04

De hongersnood van Bengalen in 1943⁶⁵ had zijn impact op Amritlāl Nāgar en in 1944 voltooide hij zijn roman *“Mahākāl”*⁶⁶, een verhaal over honger en vernedering van de mens⁶⁷. Dit werk werd uitgegeven in 1947 door Bhārati Bhamdār in Allahabad⁶⁸ en ondertussen werd in 1945 ook zijn *“Nayā Sāhitya”* gepubliceerd⁶⁹.

In 1955 voltooide hij zijn *“Būnd aur Samudra”*⁷⁰ die bekend staat voor zijn begrip van de sociale werkelijkheid⁷¹. Het is vertaald geweest in onder andere het Engels als *“The drop and the Ocean”* en geeft de relatie weer tussen het individu en de maatschappij. Het verhaal speelt zich af in Lucknow, enkele jaren na de Onafhankelijkheid⁷². Het bespreekt de problemen die met de Onafhankelijkheid gepaard gaan⁷³.

In 1957 publiceerde hij *“Gahar ke phūl”* als resultaat van het onderzoek van de historische revolutie van 1857^{74 75}.

⁶⁵ Dit was een gevolg van de tweede wereldoorlog en eiste in Bengalen een tol van meer dan twee miljoen doden (S. WOLPERT, 1997, p.336)

⁶⁶ SH.SHUKLA, 1994, p.94

⁶⁷ Informatie verkregen dankzij Richa Nāgar via email op 01/01/04

⁶⁸ SH.SHUKLA, 1994, p.94

⁶⁹SH. SHUKLA, 1994, p.94

⁷⁰SH. SHUKLA, 1994, p.94

⁷¹ Informatie verkregen dankzij Richa Nāgar via email op 01/01/04

⁷² in 1947 werd India onafhankelijk van het Britse bewind met de splitsing van India in India en Pakistan (S. BHATTACHARYA, 1967,p.467)

⁷³ MISHRA, R.D., 1983, p.196

⁷⁴ zie voetnoot 29 NAKIJKEN ALS ALLES GEDAAN IS!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

⁷⁵ SH.SHUKLA, 1994, p.94

In 1959 komt zijn *“Sataranja ke mohare”* uit, ook dit werk is vertaald in het Engels, *“The Chessmen”*. Het speelt zich weer af in Lucknow maar nu in de onrust en ontredde-ning van de negentiende eeuw⁷⁶. Er wordt een levendig beeld gegeven van de toenmalige socio-politieke omstandigheden aan het hof in India⁷⁷.

In 1961 kreeg hij de prijs van de *“Nāgarī pracāranī sabhā”* voor zijn roman *“Būnd aur Samudra”*⁷⁸. Vijf jaar later publiceerde hij *“Amrit aur Vish”* waarvoor hij de Sahitya Akādēmī Award won in 1967. In 1970 kreeg hij er de Soviet Land Nehru prijs voor⁷⁹ omwille van zijn verbeeldingskracht, zijn realistische weergave van het leven en zijn vertelkunst⁸⁰. Dit socio-politieke werk wordt dan ook beschouwd als één van de beste werken uit de Hindī literatuur van de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw⁸¹.

In 1972 publiceert hij alweer een nieuw werk, *“Ekdā Naimiśaranya”* dat zich afspeelt in de derde eeuw na Christus⁸².

In 1973 volgt *“Mānas kā hāms”*⁸³. Het is vertaald als *“The Swan of the Lake”* en is een biografie van Tulsidas, de befaamde auteur van *“Rām-carita-mānas”*. Het

⁷⁶ MISHRA, R.D., 1983, p.228

⁷⁷ MISHRA, R.D., 1983, p. 229

⁷⁸ SH.SHUKLA, 1994, p.95

⁷⁹ SH. SHUKLA, 1994, p.95

⁸⁰ Informatie verkregen dankzij Richa Nāgar via email op 01/01/04

⁸¹ HANDA, R.L., 1978, p.362

⁸² Informatie verkregen dankzij Richa Nāgar via email op 01/01/04

⁸³ SH.SHUKLA, 1994, p.95

bevat zowel een historisch als een hedendaags thema⁸⁴. In hetzelfde jaar werd Nāgar ook voorzitter van de Hindī Samiti in Uttar Pradesh⁸⁵.

In 1978 publiceerde hij *“Nācyau bahut gopāl”* en in 1980 werd hij gedecoreerd door de Uttar Pradesh Hindī Institute van Lucknow⁸⁶. In 1981 werd hij vereerd met de *Padmabhushan* door de president van India⁸⁷. In 1988 kreeg hij van de regering de *Rajendra Prasād* top prijs samen met duizend roepies voor zijn literaire bijdrage. In 1989 kreeg hij nog eens duizend roepies voor zijn *Bhārat-Bhāratī prijs* van de Uttar Pradesh Hindī Institute⁸⁸, alsook de hoogste onderscheiding uitgereikt door de Sahitya Akādēmī voor zijn uitmuntendheid als romanschrijver⁸⁹.

In 1989 voltooide hij zijn laatste roman *“Pīdhiyan”*⁹⁰ die de verschillende facetten van het leven in deze tijd beschrijft⁹¹. Dit werk werd pas na Amritlāl's dood uitgegeven⁹².

Naast de belangrijkste romans en kortverhalen die ik hier overlopen heb schreef hij nog vele andere verhalen. Daarnaast schreef hij ook verschillende verhalen en scenarios voor films en verzorgde ook het dubben in het Hindī van enkele Tamil en Russische films⁹³. Van de regisseur Kishore Sahu kreeg hij zelfs

⁸⁴ MISHRA, R.D., 1983, p 229-232

⁸⁵ SH. SHUKLA, 1994, p.95

⁸⁶ SH. SHUKLA, 1994, p.95

⁸⁷ Informatie verkregen dankzij Richa Nāgar via email op 01/01/04

⁸⁸ SH. SHUKLA, 1994, p.95

⁸⁹ Informatie verkregen dankzij Richa Nāgar via email op 01/01/04

⁹⁰ SH. SHUKLA, 1994, p.95

⁹¹ Informatie verkregen dankzij Richa Nāgar via email op 01/01/04

⁹² SH. SHUKLA, 1994, p.95

⁹³ I.P. PANDEY, 1974,p.162

twee maal een gastrol⁹⁴. Dankzij zijn talenkennis kon en maakte hij ook vele vertalingen van kortverhalen, romans en toneelstukken uit het Frans, het Russisch, het Gujarati en het Marāthi⁹⁵. Hij schreef ook kortverhalen, korte romans en toneelstukken voor kinderen. Hij regisseerde meer dan 24 toneelstukken voor de All India Radio. Dit groeide uit tot een familietraditie, aangezien hij daarin wordt opgevolgd door één van zijn zoons en twee dochters⁹⁶.

Dankzij zijn sociaal bewustzijn, zijn humanistische visie en zijn experimenten met vorm en stijl is Amritlāl Nāgar bekend geworden. Zijn werken zijn dan ook zowel in eigen land als in het buitenland vaak vertaald geweest⁹⁷.

⁹⁴ Informatie verkregen dankzij Richa Nāgar via email op 01/01/04

⁹⁵ I.P. PANDEY, 1974,p.162

⁹⁶ I.P. PANDEY, 1974,p.162

⁹⁷ Informatie verkregen dankzij Richa Nāgar via email op 01/01/04

III. Besprekingen en vertalingen

1. Boetedoening

1. A . Bespreking

1. Inhoud

De *paṇḍit*⁹⁸ van het dorp onderwees verschillende jonge meisjes. Hij leerde hen niet alleen de gebruikelijke dingen maar bracht hen ook in contact met de “liefde”. Uit de context kunnen we opmaken dat de auteur suggestief probeert te zeggen dat hij hen kennis laat maken met de kunst van het verleiden.

Deze tekst geeft het verhaal van het jonge meisje Mukṭā weer. Ook zij gaat in de leer bij de *paṇḍit*. Na enige tijd gaat de *paṇḍit* op zoek naar een man voor haar en hij kiest Maṇi uit. Maṇi betaalt de *paṇḍit* en mag daarom op bezoek komen bij hem thuis waar ook Mukṭā aanwezig is. Al snel maakt de *paṇḍit* zich uit de voeten om de twee alleen te laten. Ze bedrijven niet alleen, zoals vooropgesteld, de liefde, maar worden ook verliefd op elkaar.

Daarna neemt het hele dorp waar dat Mukṭā zwanger is, wat een ware schande is voor haar vader, Raybahadur Sankerlal, en het hele dorp. De *Panchayat* wordt samengeroepen om een oordeel te vellen. Hierop is iedereen aanwezig, inclusief Mukṭā, Maṇi en de *paṇḍit*. De *Panchayat* legt alle schuld bij Mukṭā en

⁹⁸ पण्डित = adj & m., learned, wise, clever, a scholar, a learned brahman, title of respect to a brahman, a teacher (Mcgregor p.587)

verbant haar uit haar kaste. Hierop reageert Maṇi, omdat hij en de *pandit* onterecht vrijgesproken worden van alle schuld. Hij bekritiseert de *Panchayat* en vraagt Mukṭā of zij zijn vrouw wil worden, waarna hij beslist om samen met haar het dorp te verlaten.

2. Titel

Als vertaling van de titel heb ik gekozen voor de meest voorkomende vertaling bij McGREGOR⁹⁹, namelijk *“Boetedoening”*. Dat is uiteindelijk waar dit verhaal om draait. Nadat duidelijk wordt dat Mukṭā zwanger is, zonder dat er sprake is van een huwelijk, moet zij boete doen. Ze wordt namelijk verbannen uit haar kaste door de *Panchayat*.

“Enkel het meisje, Mukṭā, werd veroordeeld om te vergaan in het gloeiende vuur van het leed.”

Maṇi echter kreeg een certificaat van goed gedrag maar beseft zelf zijn fout en besluit samen met Mukṭā weg te gaan en dus ook boete te doen voor zijn fout.

“Ik verzaak aldus de rijkdom van de gemeenschap en zal samen met jou weggaan. Ik zal boeten voor deze verschrikkelijke zonde als jij aanvaardt om voor altijd mijn vrouw te zijn.”

Het is uiteindelijk enkel de *pandit* die geen boete zal doen.

3. Vertelperspectief

⁹⁹ प्रायश्चित्त= penance, atonement, penitence, remorse (Mcgregor, p.670)

We hebben te maken met een neutrale vertelsituatie die gekenmerkt wordt door het feit dat van geen van de personages de gedachten rechtstreeks worden weergegeven; de nadruk ligt op de dialoog, die onderbroken wordt door inquit-formules (“zei hij) , “regie-aanwijzingen” en het geven van beschrijvingen.

“Maṇidhar greep Mukṭā’s hand en zei, “Kom hier, waarom rechtstaan? Kom bij mij zitten.””

4. Hoofdpersonages

De belangrijkste personages zijn de *paṇḍit*, Maṇi en Mukṭā. De *paṇḍit* wordt beschreven als een schijnheilig persoon. Naar de buitenwereld toe houdt hij de schijn hoog dat hij enkel goed voorheeft met de jonge meisjes, maar tegelijk onderwijst hij hen wel de losbandigheid.

“Na zijn methode aan de buitenwereld te hebben getoond, plachte hij het spel op een andere manier te spelen”

Zelfs nadat Mukṭā haar verhaal deed aan het dorp over de ware aard van de *paṇḍit*, gaf hij zijn fout niet toe. Hij nam zijn kuisheid en oude leeftijd als excuus om alles goed te praten.

“De paṇḍit bracht jammerend zijn kuisheid naar voren en smeekte Mukṭā om medelijden te hebben met zijn oude leeftijd”

Maṇi was een jongeman die een deugdelijk leven leidde maar die beïnvloed

werd door zijn vrienden. Hij liet zijn waarden en geloof achter zich om een losbandig leven te leiden. Hij kwam in contact met Mukṭā via de *paṇḍit*. Voor hij haar ontmoette had hij enkel de passie voor ogen maar dat veranderde al snel. Hij begon namelijk ook liefde voor haar te voelen op hun eerste en enige afspraak, waar wij als lezer iets over weten. Op het moment dat de *Panchayat* samenkomt en oordeelt over de situatie, beseft hij zijn fout. Hij trekt hun oordeel, om enkel Mukṭā te laten boeten, in twijfel en besluit samen met haar boete te doen en het dorp te verlaten.

Mukṭā speelt een grote rol in het verhaal maar komt nauwelijks aan het woord. Ze wordt beschreven als een naïef jong meisje dat eigenlijk niet beter weet en leeft volgens de lessen van de *paṇḍit*. Ze is echter wel de motor achter het handelen van zowel de *paṇḍit* als Maṇi. Ze is de drijfveer van dit verhaal. Ze is niet alleen een bron van inkomsten voor de *paṇḍit* en het gezochte lustobject van Maṇi, maar het is ook haar persoon die de schuldvraag doet rijzen.

Niet te verwaarlozen is het feit dat we hier waarschijnlijk te maken hebben met een hogere klasse die er financieel goed voor staat. Dit merken we aan enkele details. De *paṇḍit* is de wijze man die tot de brahmanenstand behoort. Maṇi hecht blijkbaar ook niet veel belang aan de waarde van geld. Hij aarzelt niet om zijn vaders geld te spenderen in het bordeel en hij heeft zonder probleem enkele roepies over om de *paṇḍit* te betalen. Mukṭā's vader is de hogepriester van het dorp alsook een lid van de *Panchayat*.

5. Nevenpersonages

De vrienden van Maṇidhar worden slechts één keer vermeld ook al hebben

ze wel een belangrijke rol gespeeld. Ze bepalen zelfs het hele verhaal. Ze hebben Maṇi namelijk op het slechte pad gebracht. Ervoor was hij een deugdzame man.

De leden van de *Panchayat* worden niet aan ons voorgesteld, maar we weten wel dat Mukṭā's vader, Raybahadur Sankerlal die ook de hogepriester van het dorp was en veel aanzien genoot, er deel van uitmaakte.

“Dat was ook de opinie van vader Raybahadur die één van de vijf ouderen was.”

6. Tijd en Ruimte

Hierover krijgen we bijna geen informatie. Het verhaal speelt zich af in een plaatselijk dorp. De aanwijzing hiervoor wordt geleverd door het optreden van de *Panchayat*, die een juridische functie had binnen een kleine gemeenschap. De belangrijkste taferelen gebeuren in het huis van de *paṇḍit* en op de plaats waar de *Panchayat* samenkomt met de rest van het dorp.

Er wordt geen enkele melding gemaakt wanneer dit verhaal zich afspeelt, we kunnen wel stellen dat het over enkele maanden tijd verloopt aangezien er eerst de samenkomst is van Maṇi en Mukṭā en men daarna ziet dat Mukṭā zwanger is. Men kan dus voorzichtig stellen dat het verhaal zich ontplooit binnen een tijdsperiode van enkele maanden.

Alles verloopt wel volgens een chronologische orde met een verteltijd die korter is dan de vertelde tijd.

7. Bespreking

Narratieve opbouw

In de inleidende tekst die aan het verhaal voorafgaat, krijgen we een algemene moraliserende schets van de wereld, die in het verdere verhaal op basis van een voorbeeld wordt uitgelegd en toegelicht.

De eerste paragraaf gaat over hoe moeilijk de jeugd is en het feit dat er fouten kunnen gemaakt worden. Dit verwijst vermoedelijk naar het jonge meisje Mukṭā. Zij is nog volop in haar jeugd en in haar onbezonnenheid op zoek naar zichzelf. Ze gelooft de *pandit* op zijn woord en doet alles zoals hij het haar heeft uitgelegd.

“De jeugd is de lente van een levendige kleine tuin, een wervelende stofstorm van gedachten, een berg van fouten en een opeenstapeling van obstakels”

De tweede paragraaf beschrijft hoe er eerst slechts voorbeeldige mensen waren, maar dat de mensheid ook losbandige en niet zo deugdelijke wezens kan creëren. Op het einde wordt duidelijk dat die laatste altijd in het verval terecht komen. Hun daad wordt betreurd maar er is niets meer aan te doen, want wat gebeurd is, is gebeurd. Dit is ook het geval met Maṇi. Eerst is hij een goed mens, maar dan maken zijn vrienden hem tot een verfoeilijk mens. Hij maakt een fout en betreurt die daad later. Hij weet echter ook dat hij die niet meer kan goedmaken en besluit boete te doen. Ook hier geldt dat wat gebeurd is niet meer kan worden veranderd. De naakte feiten zijn gesteld en kunnen niet ongedaan gemaakt worden. Dit wordt in het verhaal scherp en duidelijk weergegeven door middel van een metafoor: de afgeschoten pijl keert uiteraard niet meer terug. Morele zuivering na boetedoening daarentegen is wel mogelijk. De morele zuivering garandeert echter

geen volledig herstel. Gezien de feiten gesteld zijn, is de oorspronkelijke rust voor altijd verstoord.

“In zo een omstandigheden creëren de mensen een asceet, een voorbeeldig man, een toegewijde aan zijn land die ook [toegewijd is] aan zijn gemeenschap. Nadat ze zich in het zweet hebben gewerkt, stelden ze hem voor, door wie hun naam in gouden letters wordt geschreven in de annalen van de wereld. Dan heeft de mens ook een persoon gecreëerd die van plezier houdt, en die ook hebzuchtig en overspelig is. Hij was door en door waardeloos, hij stortte in het ravijn van het verval. Uiteindelijk werd het betreurd, is er boete gedaan maar een pijl die afgeschoten is met een boogpees keert niet meer opnieuw terug. De verloren gegane oprechte rust is nu niet meer te vinden”

We zouden dus, gezien het oordeel van de schrijver dat een gemaakte fout wel gedeeltelijk kan rechtgezet worden maar een onuitwisbare schandvlek op de ziel nalaat, kunnen besluiten dat het verhaal moraliserend is op het gebied van de losbandigheid.

Historische achtergrond

In dit verhaal komen geen controleerbare historische feiten voor. Of het verhaal dan werkelijk zou geschied zijn of niet, heeft gezien de moraliserende functie ervan weinig belang.

Culturele achtergrond

1/ De Panchayat

Dit is de “Raad van Vijf”, de traditionele autoriteit over een kaste of een dorp¹⁰⁰. Het dorp speelde in de Indiase geschiedenis een belangrijke rol. In vroegere tijden waren de dorpen het centrum van het sociale leven en een belangrijke eenheid voor de economie. Ook hun rechtsysteem was goed ontwikkeld dankzij de *Panchayat*¹⁰¹. Het was oorspronkelijk een groep conservatieve ouderen die werd geleid door het dorps hoofd. Ze leefden in de gemeenschap en waren dus vertrouwd met de lokale gang van zaken, vooral met die van de hogere klasse¹⁰².

De *Panchayat* heeft controle over zijn kasteleden en dwingt hen soms zijn eigen geloof op. De *Panchayat* heeft de macht om straffen op te leggen en indien nodig over te gaan tot verbanning. Een aantal voorbeelden van sancties die kunnen opgelegd worden zijn onder andere giften brengen aan brahmanen¹⁰³, vasten en pelgrimstochten voltooien¹⁰⁴. De *Panchayat* heeft ook het recht om een persoon te veroordelen tot de doodstraf, en eventueel tot folteren¹⁰⁵.

Als de *Panchayat* samenkomt om een probleem op te lossen, gaan de leden niet uit elkaar alvorens ze een unaniem besluit hebben genomen¹⁰⁶.

De *Panchayat* kwam vooral voor in het Noorden van India en de leden werden betaald met een stuk grond of een landbouwproduct¹⁰⁷.

¹⁰⁰ K.K. KLOSTERMAIER, 1994, p.603

¹⁰¹ A.S. ALTKAR, 1977, p.225

¹⁰² S. WOLPERT, 1977, p.379

¹⁰³ De brahmanen behoren tot de priesterklasse, de hoogste klasse in het kastensysteem (S. DE VRIES, 1996, p.21)

¹⁰⁴ K.K. KLOSTERMAIER, 1994, p.180-181

¹⁰⁵ K.A. NILAKANTA SASTRI, 1956, p.63

¹⁰⁶ H.H. DODWELL, 1980, p.512

De *Panchayat* kent een lange traditie. Reeds in de Vedische periode is er de *grāmika* die kan gelijk gesteld worden met het hoofd van de *Panchayat*. In het verdere verloop van de geschiedenis, bleef deze post erfelijk¹⁰⁸. Na de Vedische periodes blijft de *Panchayat* een grote rol spelen in het landelijke leven. Ook onder Akbar¹⁰⁹ blijft de raad voortbestaan. In de Moghulperiode werd de rechtspraak volbracht door de *qazis*¹¹⁰. De dorpsbewoners en de inwoners van kleinere steden, die geen *qazis* boven hen hadden staan, losten hun problemen lokaal op, door beroep te doen op de *Panchayat*¹¹¹.

Door de algemene politieke onzekerheid die aan de Britse heerschappij voorafging, was er een achteruitgang in het bestaan van de dorpsgemeenschappen. Dit maakte het moeilijk voor de Britten om de *Panchayat* terug in het leven te roepen, omdat de verschillende leden geen organisch geheel meer vormden. Ze wilden die traditie absoluut in stand houden omdat ze erop stonden dat de Indiërs bleven instaan voor hun eigen zaken¹¹².

In 1959 werd de *Panchayati Raj* opgericht door de Communistische Partij. Hiervoor baseerden ze zich op de oorspronkelijke *Panchayat*. Nu werd er een piramidale structuur gevormd met de *Panchayat* aan de basis. Dit laagste niveau bestond uit vijf leden. Zij mochten daaruit een vertegenwoordiger kiezen die naar de "Association" of de "Panchayati Samiti" mocht gaan, die dan op zijn beurt uit

¹⁰⁷ R.C. MAJUMDAR, H.C. RAYCHAUDHURI, K. DATTA, 1958, p.381

¹⁰⁸ A.S. ALTKAR, 1977, p.225

¹⁰⁹ 1556-1605 (H.G. RAWLINSON, 1946, p.181)

¹¹⁰ काज़ी= m. musul. A judge or magistrate (Mcgregor p.187)

¹¹¹ R.C. MAJUMDAR, H.C. RAYCHAUDHURI, K. DATTA, 1958, p.560

¹¹² H.H. DODWELL, 1980, p.512

vijftig leden bestond. Eén van die vijftig werd verkozen om deel te nemen aan de “Zila Parishad” of de “District Party”¹¹³.

2/ De kaste en de verbanning

Al sinds de Vedische tijd, met de komst van de Ariërs rond 1500, zijn kasten onlosmakelijk verbonden met het Indiase leven. De maatschappij is onderverdeeld in vier kasten. De drie hogere kasten zijn die van de *brahmanen* of de priesterklassen, de krijgers of *kshatriya's* en de gewone burgers, de *vaishya's*. De vierde en laagste kaste is die van de *shudra's*. Dit zijn de onderworpenen en zij hadden als enige taak het dienen van de hogere kasten¹¹⁴. De oorsprong van dit systeem wordt beschreven in de *Rigveda* in een verhaal rond het ontstaan van de mensheid. Eerst was er de oermens *Purusha*, de *brahmanen* ontstonden uit zijn mond, de *kshatriya's* uit zijn borst, de *vaishya's* uit zijn buik en uit zijn voeten ontstonden de *shudra's*¹¹⁵.

De maatschappij aanvaardt het systeem omdat ze het als een vergelding ziet van goede en slechte daden uit een vorig leven¹¹⁶.

Oorspronkelijk was het een simpele maatschappijstructuur die later is uitgegroeid tot een heel complex systeem. Tegenwoordig is elke hoofdkaste nog eens onderverdeeld in verschillende subkasten¹¹⁷. Sociale mobiliteit, i.e. verhogen of verlagen van kaste, is mogelijk in de praktijk¹¹⁸.

¹¹³ S. WOLPERT, 1977, 379

¹¹⁴ S. DE VRIES, 1996, p.21-22

¹¹⁵ K.K. KLOSTERMAIER, 1994, p.334

¹¹⁶ K.K. KLOSTERMAIER, 1994, p.335

¹¹⁷ A.L. BASHAM, 1967, p.151

¹¹⁸ K.K. KLOSTERMAIER, 1994, p.335

De kasten bieden zekerheid en veiligheid en dragen zorg voor hun leden, onder andere voor weduwen en weeskinderen¹¹⁹.

Verbanning uit een kaste is de ergste straf die er bestaat voor een hindu¹²⁰. Ze wordt uitgesproken door het hoofd van het dorp. Het kan een gevolg zijn van een overtreding van het kastegebruik of een publieke schending van de gemeenschap. Het brengt een sociale excommunicatie teweeg en de persoon wordt door de hele gemeenschap als dood beschouwd, zelfs door vrienden en nabije familie¹²¹. Zijn familie kon hem wel vergezellen in deze sociale verbanning¹²². Het is mogelijk dat de persoon in kwestie naar een lagere kaste degradeert maar soms wordt hij zelfs daar niet aanvaard. De verbanning gebeurt meestal zonder enige formaliteit¹²³.

Maatschappijkritisch werk

Op het einde van het verhaal en na het oordeel van de *Panchayat*, verzet Mani zich tegen de jarenlange traditie van de *Panchayat*. Hij trekt hun oordeel in twijfel en geeft een duidelijke kritiek. De rechtvaardigheid is volgens hem, en zo wordt het ook duidelijk in het verhaal, niet te vinden binnen dit cultureel bestel. Mani beschouwt de hele rechtspraak als bedrog, uitgesproken door mensen die er niets van weten, die ongeschoold zijn.

De auteur maakt gebruik van het bestaande en gevestigde culturele erfgoed

¹¹⁹ A.L. BASHAM, 1967, p.151

¹²⁰ A.L. BASHAM, 1967, p.151

¹²¹ A.J.A. DUBOIS, 1906, p.38-39

¹²² A.L. BASHAM, 1967, p.151

¹²³ A.J.A. DUBOIS, 1906, p.38-39

als achtergrond voor zijn verhaal en geeft er een duidelijke kritiek op. Hierdoor breekt hij met de traditionele waarden en culturele normen. Dit doet hij van op een veilige plaats, namelijk met de stem van een personage uit zijn verhaal. Het verhaal geeft op die manier kritiek op een dubbel niveau: niet alleen wil het sterk moraliserend zijn, maar op het hogere niveau trekt het deze gevestigde normen in twijfel.

1. B. Vertaling

De jeugd is de lente van een levendige kleine tuin, een wervelende stofstorm van gedachten, een berg van fouten en een opeenstapeling van obstakels.

In dergelijke omstandigheden creëren de mensen een asceet, een voorbeeldig man, een toegewijde aan zijn land die ook [toegewijd is] aan zijn gemeenschap. Nadat ze zich in het zweet hebben gewerkt¹²⁴, stelden ze hem voor [als diegene] door wie hun naam in gouden letters wordt geschreven in de annalen van de wereld. Dan heeft de mens ook een persoon gecreëerd die van plezier houdt, en die ook hebzuchtig en overspelig is. Hij was door en door waardeloos¹²⁵, hij stortte in het ravijn van het verval. Uiteindelijk werd het betreurd, is er boete gedaan maar een pijl die afgeschoten is met een boogpees keert niet meer opnieuw terug. De verloren gegane oprechte rust is nu niet meer te vinden.

Mañidhar was een knappe jongeman, met geld op zak en zijn hart boordevol gezonde ambities. Hij was een onschuldige man met een goed karakter. Die arme man bewandelde het rechte pad [maar] zijn vrienden deden hem die weg verliezen. Ze zorgden ervoor dat zijn geloof op drift sloeg¹²⁶. Ze verplichtten hem altijd in de kamer rond te wandelen terwijl er een flirterige blik werd getoond van een nieuwe schoonheid. Met grote onbarmhartigheid deed hij zijn hogere gedachten en zijn ijdelheid de das om¹²⁷.

¹²⁴ तथा अग्ने नये खून् के जोश में वह काम् कर दिखाते हैं = letterlijk : Na te hebben gewerkt in de passie van hun bloed

¹²⁵ कौड़ी = f. a small shell, a cowrie (formerly in use as a barter token of very low value) (Mcgregor, p.218)

¹²⁶ चारों ने भटका दिया दीन् को पथ हीन् कर दिया = letterlijk: ze maakten zijn geloof verstoken van een pad

¹²⁷ बनावटी रूप के बाज़ार ने बेचारे मनिधर् को भरमा दिया = letterlijk: hij wurgde zijn hogere gedachten en zijn ijdelheid

Hij vroeg geld aan zijn vader. Onder het voorwendsel om het als bijdrage te geven aan een weeshuis, sloot hij hem de ogen en gaf het uit in een rottende riool, in de rivier van de zonde, in een verfoeilijk bordeel.

Zo eenzaam was zijn spel.

De *paṇḍit*¹²⁸ was een oude man, de leraar van vele jonge meisjes, de incarnatie van de ouderlijke liefde. Hij kwam bij geen enkel meisje met lege handen toe. [Hij bracht] snoep, fruit, een boek, een notitieboekje en nog veel meer mee. Hij vertrok pas wanneer hij iets had meegenomen, en na elke les te hebben gehoord, reikte hij een prijs uit aan elkeen. De meisjes kwamen hem nauw aan het hart te liggen alsook zijn groep beschermers die sprakeloos werden bij het zien van de liefdevolheid van de *paṇḍit*. Naast gezinshoofd was de *paṇḍit* immers ook de opzichter van hun meisjes, hun beschermer. De meisjes gingen bij hem thuis, speelden *harmoniyam*¹²⁹, zongen, lachten, speelden en huppelden. De *paṇḍit* werd hierdoor verrukt. Tegen de mensen van de stad had hij de gewoonte te zeggen, tranen vol liefde vergietend, “Mijn oude dag wordt door deze meisjes hier een beetje doorbroken, anders ben ik de enige die de sleur kan verbreken¹³⁰.”

De hele wereld prees de *paṇḍit* in koor.

¹²⁸ पण्डित् = adj & m., learned, wise, clever, a scholar, a learned brahman, title of respect to a brahman, a teacher (Mcgregor p.587)

¹²⁹ A very small type of harmonium with three octaves and a hand bellow was imported into India less than a hundred years ago. Because of the extreme facility of the keybaord, it rapidly became popular and is much used in the accompaniment of songs. The limitations of a twelve-note keybaord, however, *have* had a very detrimental effect on the accuracy of the intervals in Indian modes, and the harmonium is generally prohibited in classical performances and in the music schools of high standard. (A. DANIELOU, 1952, p.35)

¹³⁰ इन्हें लडकियों के कारण मेरा बुढ़ापा कटता चला जा रहा है अन्यथा अकेले तो इस सँसार में मेरा एक दिवस् भी काटना भारी पड जाता = letterlijk: mijn oude leeftijd is door precies deze meisjes aan het versneden worden, anders is een dag ook enkel nog van mij te snijden in deze wereld

Na zijn methode aan de buitenwereld te hebben getoond, plachte hij het spel op een andere manier te spelen. Hij leerde, naast de andere onderwerpen, het pad van de liefde aan zijn leerlingen, maar deze liefde was geen pure liefde. Het was het onderricht van de losbandigheid onder het mom van de liefde! Het was het pad van de verdienstelijke verkoop. Na de weg van de passie te hebben aangeleerd, na het leven van onschuldige meisjes te hebben vernietigd, ging hij naar het kantoor van de makelaar, er wordt gejaagd om een onzichtbare vijand te zijn. Studenten van de universiteit en het college hadden de gewoonte om op deze manier rond de *paṇḍit* te zwermen zoals vliegen rond een blik gekookt suikersap.

De *paṇḍit* was verrassend en zijn illusie verbazend.

De positie van meneer Raybahadur Sankerlal als hogepriester was heel hoog in de gemeenschap. Op bijeenkomsten van de Society werd hij vol aanzien bekeken door de heersers en magistraten. Hij had een dochter, Mukṭā. Ze was er een uit de duizend, zowel qua schoonheid als karakter. De schalkse oude *paṇḍit* engageerde zich om haar zelf te onderwijzen. Het onschuldige meisje begon haar idealen te vergeten. De *paṇḍit* plantte zijn slechte grote *mantra*¹³¹ in haar pure hart. Net zoals elke andere jonge leerlinge begon ook Mukṭā nu bij de *paṇḍit* thuis *harmoniyam* te leren.

De *paṇḍit* begon een verlangende, rijke klant te zoeken om Mukṭā's schoonheid en charme aan te verhuren. Uiteindelijk koos hij Maṇidhar voor zijn karakter. In zijn zoektocht naar nieuwe bloempjes¹³² raakte de rondzwerfende bij opgewonden door het passionele hart van dit nieuwe bloempje. Op dat moment gaf

¹³¹ मंत्र = m. a sacred verse or text, a formula sacred to a part. deity, a magic formula, incantation, spell, spiritual instruction, counsel (Mcgregor, p. 779)

¹³² कली = f. a flower bud; a delicate or innocent looking girl (Mcgregor, p.

hij een geschenk om de *paṇḍit* om te kopen. Precies de volgende dag werd Maṇidhar bij de *paṇḍit* thuis verwacht.

Deze avond was heel aangenaam. Maṇi ontmoette hem na lang wachten. Vandaag was hij heel tevreden, vandaag mocht hij naar de *paṇḍit* gaan. Hij was met grote stappen op weg naar het huis van de zonde van de *paṇḍit*. Vandaag was hem de godin van de passie als offer aangeboden, op een altaar van geld om hem tevreden te stellen.

Muktā zat bij de *paṇḍit* thuis en liet haar vingers over de *harmoniyam* glijden. De *paṇḍit* keek vol verwachting en met gretige ogen toe. Zij bespeelde het instrument. Toen Maṇidhar toekwam werd de *harmoniyam* haastig gesloten. Muktā stond verlegen op van haar stoel en ging aan de kant staan. De *paṇḍit* legde het als volgt uit, “Kind! Wees toch niet verlegen voor hem, hij is toch immers hier voor jou. Ga, speel opnieuw muziek! Zing een lied voor deze deugdzame gast om hem welkom te heten.” Maar zelfs dan bleef Muktā verlegen. Ze stond roerloos op haar plaats, de mooie zachte wangen van de verlegen vrouw¹³³ werden rood als een druif. Hij kwam aan haar haren, hij probeerde haar een zachte kus te geven. Hierop werd Maṇidhar weggeduwd. Op dat moment bleef hij schijnbaar niet in deze wereld. Wanneer de *paṇḍit* dit alles zag, ging hij weg. Nu waren het nog enkel zij twee, in dat voorkamertje.

Maṇidhar greep Muktā’s hand en zei, “Kom hier, waarom rechtstaan? Kom bij mij zitten.”

Maṇidhar werd aanmatigend. Muktā bleef terughoudend maar zei niets.

Maṇi sprak opnieuw, “Heeft de *paṇḍit* je dan op deze manier geleerd dat gastvrijheid eruit bestaat dat de huismeester stil blijft rechtstaan als er een of andere gast thuis zou komen? Kom schoonheid, kom bij mij zitten.”

¹³³ लज्जा = verlegen (Mcgregor, p.) + वशात = woman (Platts, p.1193)

Een bliksemstraal van liefde was reeds in de lichamen van beiden ingeslagen. Ook deze keer zei Mukṭā niets. Als het ware verrukt benaderde ze Maṇi, vervolgens ging ze weer bij hem vandaan en ging op het bed zitten.

“Schoonheid hoe noem je?” vroeg Maṇi, een beetje dichterbij Mukṭā gekomen.

“Mukṭā.” Antwoordde de verlegen Mukṭā in gedempte stem.

De woordenstroom nam toe, ze bleef zeer terughoudend. En ...en!!

Even later, Mukṭā werd gevoelloos, ze was onteerd.

“हिजाबे नौ उरुसाँ रहबरे शौहर नबीँ मानद, अगर मानद शबे-मानद दीगर नबीँ मानद”¹³⁴

De aarzeling verdween¹³⁵. De liefde van Mukṭā en Maṇi begon gaandeweg toe te nemen. Maṇi was als een bij, zolang er passie in hem schuilt, kan zijn liefde op de bloem wachten. De liefde van Mukṭā was puur en vlekkeloos. Hij beschouwde de Ganges van de pure liefde als de rivier van de zonde, van zodra hij erin dreef, bleef hij drijven zonder ophouden. Plots struikelde ze. Zijn ogen gingen open. Op een dag zag hij, alsook de rest van de wereld, dat ze zwanger was.

In de gemeenschap brak opschudding uit. Sankerlal Jī was volledig onteerd. Hij was zelfs niet in staat om zijn gezicht aan iemand te tonen, alsof de mensen het zo verwachtten. Het zij zo. De mensen van de gemeenschap verzamelden zich en de *Panchayat*¹³⁶ kwam samen. De taak van de *Panchayat* was begonnen. Ze kwamen samen voor een verklaring van Mukṭā. Zij vertelde vastberaden het volledige

¹³⁴ Dit zou een Perzisch couplet zijn met de volgende betekenis: op de bruidsnacht worden alle geheimen van de bruid en bruidegom één, de sluier tussen hen wordt weggenomen en in de loop van de nacht verliest de bruid al haar verlegenheid en haar hele zijn. In deze context gaat het erom dat de vrouw haar maagdelijkheid verliest. (informatie verkregen via email van Dr. Vijaya Pant op 29/07/04)

¹³⁵ हिचक खुल गई थी = letterlijk: De aarzeling ging open.

¹³⁶ Zie bespreking die deze vertaling voorafgaat

incident van het begin tot het einde aan de gemeenschap, zuchtend tussen haar tranen door.

Ze vertelde vastberaden het verhaal, te beginnen met hoe de *paṇḍit* de passie van de liefde en het verlangen in haar pure en onschuldige hart inplantte en hoe hij haar erna bij Maṇidhar introduceerde. De *paṇḍit* bracht jammerend zijn kuisheid naar voren en smeekte Mukṭā om medelijden te hebben met zijn oude leeftijd. Maṇidhar bleef echter als verdoofd zitten.

De vijf gaven advies. De ouderen gaven hem gelijk. Het hoofd van de *Panchayat* gaf vastberaden zijn verdict. De hele zonde werd toegeschreven aan Mukṭā. Ze werd verbannen uit haar kaste. Dat was ook de opinie van vader Raybahadur, die één van de vijf ouderen was. Er werd een certificaat van goed gedrag aan Maṇidhar en de *paṇḍit* gegeven, er werd beslist dat ze onschuldig waren. Enkel het meisje, Mukṭā, werd veroordeeld om te vergaan in het gloeiende vuur van het leed. Uiteindelijk smeekte de hulpeloze Mukṭā nederig om genade bij het hoofd van de *Panchayat*. Ze was van hem afhankelijk. Het hoofd van de *Panchayat* stond perplex. Ja, de onzuivere raakte hem aan. Boos geworden gaf hij de zwangere, hulpeloze en weerloze jonge vrouw een klap en gaf dan het bevel om haar weg te sturen. Wanneer hij, om zijn wet te beschermen, degene vrijspak die de hindugemeenschap in werkelijkheid in het ravijn van het verval stortte, die duivelse, die pluimstrijker, diegene die gezegd had ‘Oh, eerbiedwaardige Bavarci, waterdrager, dwaas’, stond de *paṇḍit*, de ware schuldige van deze verdenking onmiddellijk op en na hem een mep te hebben verkocht, stond hij op het punt weg te gaan wanneer er plots een stem weerklonk, “Stop! Ook aan de onrechtvaardigheid is een grens, jullie mensen overtreden die!” De mensen rolden met hun ogen en keken naar Maṇidhar die opgewonden en vastberaden was opgestaan en die sprak: “De hindugemeenschap is bedrogen, ze is verdrukt, in andere woorden en alles bijeengenomen, onze ‘verdienstelijke’ groep van vijf is

ongeschoold, verkeerd, onwetend en [het zijn] dorpsbewoners. Voor hen is er geen verschil wat betreft goed en kwaad, waarheid en onwaarheid. Kunnen zij rechtspreken, kunnen zij de *jāti*¹³⁷ beschermen? Ik ben hier toch de echte overtreder. Het is toch een straf die ik moet ondergaan. Ik heb toch de deugd van dit *lieve* meisje vernietigd? En voor mij is het nog lager dat het deze laaghartige *paṇḍit* tot een hypocriet heeft gemaakt. Van hoeveel jonge meisjes is het leven al niet vernietigd door een dergelijk gedrag omdat ze hun eigen doel niet kenden, zij zijn afgedwaald van hun pad. Door de welke gerespecteerde blikken dezen als laag worden bekeken in de gemeenschap, in werkelijkheid is de lage persoon hen niet waardig, maar de mens is een beest, hebzuchtig en verdorven. Het is een verachtelijke lafaard, verkleed in de huid van een leeuw, een gekleurde jakhals.”

Alle mensen keken vol verwachting naar het blinkende en zelfvoldane gezicht van Maṇidhar. Nu begon Maṇidhar opheldering aan Mukṭā te geven en zei tot haar, “Ook ik heb gezondigd. Ik ben de echte schuldige die bestraft wordt door de bemiddeling van de gemeenschap. Ik verzaak aldus aan de rijkdom van de gemeenschap en zal samen met jou weggaan. Ik zal boeten voor deze verschrikkelijke zonde als jij aanvaardt om voor altijd mijn vrouw te zijn. Goed, kom, ik wil geen moment langer in dit onrechtvaardige en lage gezelschap blijven, kom!”

Maṇidhar greep Mukṭā’s hand en ging weg. De mensen bleven maar kijken naar dit toneel als was het een gevulde show van een tovenaars, vol verrassingen.

(1933)

¹³⁷ जाति= f. birth, position fixed by birth, community or cast group, good birth, high caste, kind, race, genus, species nationality, community, nation, tribe, family, lineage (Mcgregor, p.367)

2. Śakīlā's moeder

2. A . Bespreking

1. Inhoud

Dit verhaal gaat over een familiaal conflict dat ontstaan is nadat de dochter Śakīlā voor een aantal dagen weggaat met een vriend naar Kānpur. Op het moment dat ze terug thuis komt krijgt ze een uitbrander van haar tante Śahzādī. Haar moeder, Jamīlan, blijft rustig verder eten. Śahzādī is razend en het komt tot een ruzie tussen Jamīlan en Śahzādī omdat de eerste vindt dat de ander geen recht heeft om haar dochter uit te schelden. Ze verwijt Śahzādī dat ook zij zelf vroeger een fout heeft begaan waardoor ze naar de gevangenis moest gaan.

Enige tijd later roept Jamīlan Śakīlā bij zich en vraagt wat er gebeurd is. Śakīlā vertelt dat ze naar Kānpur is geweest met Munnā en geeft geld aan haar moeder. De gemoederen zijn gekalmeerd en Jamīlan vertrekt naar de markt om eten te kopen voor Śakīlā.

Op dezelfde dag nog verandert de gemoedstoestand van Jamīlan volledig en ze slaat Śakīlā bijna half dood, ware het niet van de tussenkomst van Śakīlā's nicht Muhmmadī. Toch was Śakīlā er gerust in dat alles opgelost zou geraken, maar haar moeder blijft erg kwaad, tot Munnā 's avonds opduikt. Jamīlan verwelkomt hem en smeekt Śakīlā, die op haar kamer zat, om naar buiten te komen. Ze troost haar en maakt duidelijk dat het haar spijt, maar het baat niet.

De volgende ochtend merkt Jamīlan dat Śakīlā weer verdwenen is maar deze keer keert ze niet terug. Jamīlan gaat zelfs naar het politiebureau om informatie te vragen maar daar komt ze gehavend van terug. Jamīlan komt in een diepe put terecht die alleen maar groter wordt als ook Muhmmadī voor een aantal dagen weggaat. Wanneer Jamīlan naar de markt gaat, komt ze Śakīlā's vriend Munnā tegen die nog niet weet dat Śakīlā weg is. Ze neemt hem mee naar huis en probeert hem te verleiden. Hij schrikt hiervan en laat Jamīlan alleen achter. Jamīlan stort volledig in.

2. Titel

De titel "*Śakīlā's moeder*" spreekt in dit geval voor zich. Het verhaal gaat over de moeder van Śakīlā, Jamīlan, en een conflict binnen haar gezin dat in gang gezet is door Śakīlā. De titel geeft dus de inhoud van het verhaal weer.

3. Vertelperspectief

Ook hier hebben we te maken met een neutrale vertelsituatie, ik zal enkel een aanwijzing geven hiervan, aangezien ik dit bij de bespreking van het vorige verhaal reeds heb behandeld.

"Van zodra ze op de drempel stond vroeg Muhmmadī, haar kin tussen duim en wijsvinger grijpend [al plagend], met een grijns, "Wel meisje, waar ben jij twee dagen geweest?""

4. Hoofdpersonages

In dit verhaal hebben we te maken met een gelovige familie die onder eenzelfde dak woont en die met weinig geld probeert rond te komen.

“In de drie - vier kamers werden marsiya’s gelezen ter herinnering aan het Nawab tijdperk. In de ene zat Jamīlan, in de andere Jamiliyā, in de derde Śakīlā, Śahzādī en Muhmmadī. Het was een verblijfplaats om te stoppen voor mensen die op een puinhoop [leven].”

Het belangrijkste hoofdpersonage in dit verhaal is de onstandvastige Jamīlan, moeder van Śakīlā en vermoedelijk de zus van Śahzādī. Ze weet niet goed of ze kwaad moet zijn op Śakīlā voor hetgeen zij heeft gedaan, of ze er mee moet lachen. Wat wel duidelijk is, is dat ze geen kritiek op haar dochter aanvaardt van Śahzādī. De ruzie met Śahzādī raakt niet opgelost en wanneer Śakīlā voor de tweede keer is weggelopen, is het slechts met grote moeite dat ze haar vraagt of zij soms meer weet.

“Ze riep Śakīlā, vroeg het aan Muhmmadī en ook aan Jhabban, zelfs aan Śahzādī.”

Jamīlan voelt zich veel alleen en als iedereen haar verlaten heeft, tracht ze de leegte op te vullen door Śakīlā’s vriend, Munnā, te verleiden. Wanneer dit geen succes heeft, stort ze volledig in en kan ze nog slechts aan Śakīlā en eten denken.

“Het was alsof haar beide armen gebroken waren, maar noch Muhmmadī, noch Śakīlā waren daar en ze had honger.”

Śahzādī is de vrouw van Jhabban Miyārñ en mogelijk de zus van Jamīlan. Ze ontfermt zich over Śakīlā, heeft het beste met haar voor maar kan ook kwaad worden als ze iets mispeuterd heeft, ze wordt als volgt bekritiseerd door Jamīlan:

“...De hele dag zeg je liefde hier en liefde daar, je bent alles voor haar en nu zij die tante nodig heeft, dan is er alleen gescheld en getier. Je zou dan toch meer verstand moeten hebben, oude tante...”

Śahzādī wordt beschreven als een vrouw van vooraan in de veertig die zich geen zorgen meer maakt over haar uiterlijk en er dus regelmatig slonzig bijloopt. Ze weet dat ook zij fouten heeft gemaakt in haar jeugd maar beschouwt hetgeen Śakīlā heeft gedaan als iets dat zelfs de toorn van God kan opwekken.

Śakīlā zelf is nog een jong meisje dat waarschijnlijk aan het einde van haar tienerjaren is. Ze komt niet vaak aan het woord maar lokt wel het hele verhaal uit. Ze heeft veel lef en trekt zich blijkbaar niet veel van haar familie aan. Wat ze juist in Kānpur heeft gedaan, wordt niet duidelijk, het enige wat we weten is dat ze geld mee naar huis brengt. Ze beseft dat ze niet had mogen weggaan zonder toestemming, maar verwacht dat alles snel weer goed zal komen.

“Zoals [ze wist] dat er vandaag een strijd ging zijn, wist Śakīlā dat er ook vandaag een hereniging was.”

Dit is helemaal niet het geval want haar moeder blijft haar verwijten en zelfs slaan. Ze trekt zich terug op haar kamer en komt er pas uit als haar moeder lang genoeg heeft gesmeekt omdat haar vriend Munnā toegekomen is om haar te bezoeken. Wat er daarna met haar gebeurt, is niet helemaal duidelijk. Het enige wat

we nog te weten komen is dat ze opnieuw wegloopt want de volgende ochtend is ze niet meer thuis en keert ook niet meer terug.

Het wordt niet helemaal duidelijk wie Muḥammadī is maar ze neemt het wel op voor Śakīlā als ze door haar moeder wordt geslagen.

“Diezelfde dag nog sloeg Jamīlan Śakīlā half dood. Muḥammadī kon haar slechts met veel moeite redden.”

Vermoedelijk is ze een nicht van Śakīlā , maar zoals gezegd scheidt de tekst hier geen enkele duidelijkheid over. Ze spreekt Jamīlan aan als tante en is uiteindelijk ook haar enige vriendin . Ze helpt haar wanneer ze het moeilijk heeft door haar op te dirken en haar moed in te spreken. Als ook zij voor enkele dagen het huis uitgaat, staat Jamīlan er alleen voor.

5. Nevenpersonages

Jhabban Miyān, is voor zover we weten, de enige man in het huis. Er wordt duidelijk vermeld dat Śahzādī zijn vrouw is maar hoe hij ten opzichte van de rest staat wordt niet uitgelegd. Mogelijk is hij de vader van Śakīlā en is Jamīlan dan zijn tweede vrouw. Hij is rond de vijftig jaar en is ijdel want hij verft regelmatig zijn grijze haren.

“Wanneer hij op een dag zijn haar geverfd heeft in het aanschijn van God...”

Het enige wat we verder over zijn persoonlijkheid te weten komen, is dat hij een “jong hart” heeft en nog nooit bij een “geletterde engelse man” heeft gezeten,

wat er vermoedelijk op wijst dat hij van een lagere stand komt. Hij is ook een gevoelig man, aangezien hij huilt wanneer Śakīlā geslagen wordt.

Hij wordt steeds aangesproken met “*Miyāmī*”, algemeen een term om respect uit te drukken. In de moslimcultuur wordt hiermee ook verwezen naar een “*echtgenoot*”¹³⁸. Dit heb ik bewust niet vertaald om geen betekenis te verliezen.

Munnā, de zoon van de juwelier van op de groentemarkt, is de jongeman waarmee Śakīlā naar Kānpur ging. Hij heeft gevoelens voor haar maar is niet op de hoogte van haar tweede vlucht.

““Wat zou ik [hier] doen? Voor wie zou ik komen?” Munnā wenste Jamīlan duidelijk te maken dat hij veel meer liefde voelde voor Śakīlā dan voor haar en ook nu is er nog overschot.”

Wanneer hij, na Śakīlā’s vertrek, meegaat met Jamīlan naar het huis weigert hij ostentatief op haar avances in te gaan en vertrekt. Hij had dat helemaal niet verwacht en voelt zich onwennig over de situatie.

Miyāmī Bulaki is een kennis van Jamīlan die ze onderweg tegenkomt en waaraan ze vraagt om *pūdī* mee te brengen. Het is een heimelijke man die nogal vaag blijft, maar klaarblijkelijk toch meer wilt. Hij speelt maar een kleine rol in het verhaal.

¹³⁸ मियाँ= m. term of respectful, or affectionate reference or address, master, gentleman, husband (Mcgregor, p812)

“Hij stond alleen [met haar] in het straatje, liet zijn hand over zijn snor gaan, keek vol verlangen naar Jamīlan , legde zijn hand op haar schouder en vroeg, “Zeg nu eens, wat heb je nodig? Ga jij erom of breng ik het mee?””

6. Tijd en Ruimte

Ook hier hebben we slechts weinig aanduidingen van tijd. Het verhaal speelt zich af over een paar maanden tijd. Het eerste deel van het verhaal, wanneer Śakīlā thuiskomt van haar reisje, speelt zich af in ongeveer een dag tijd. Hiervoor hebben we enkele aanwijzingen:

“Diezelfde dag nog sloeg Jamīlan Śakīlā half dood.”

“Rond acht uur 's avonds klopte er iemand op de deur.”

Daarna wordt de vertelde tijd veel groter dan de verteltijd. De volgende ochtend merkt Jamīlan dat haar dochter weggelopen is en dat ze anderhalve maand later nog niet terug is.

“[Er ging] een dag voorbij, twee dagen, tien dagen, een maand, anderhalve maand, ze wisten niets”

Er wordt nu algemeen verteld wat er ondertussen gebeurt, tot de verteltijd weer even groot wordt als de vertelde tijd wanneer Jamīlan Munnā bij haar thuis uitnodigt en hem verleidt. Hierna volgt het einde van het verhaal.

De enige aanduiding die we van de realistische ruimte krijgen is de grote stad Kānpur , die is gelegen in de Noordelijke staat Uttar Pradeś in India. Dat is

niet de plaats waar ons verhaal zich afspeelt maar waar Śakīlā is heengegaan. Vermoedelijk is het dorp waar ze wonen in de nabije omstreken, aangezien het, zoals eerder gezegd, een armere familie is en ze er dus waarschijnlijk wel te voet naartoe zijn gegaan. In het verhaal zelf wordt er slechts uit het huis gegaan om in een nabij steegje te wachten op iemand die voor Jamīlan naar de markt wil gaan.

7. Bespreking

Narratieve opbouw

In dit verhaal is er grotendeels een duidelijke, constante verschuiving van de focus, met Jamīlan als rode draad ertussen gesponnen. Eerst krijgen we een algemene indruk over de situatie, tot Śakīlā thuiskomt. Ze krijgt een uitbrander van Śahzādī met als gevolg voor ons dat we de kans krijgen om kennis te maken met Śahzādī's temperament en ondertussen ook een beschrijving krijgen van haar. Vervolgens krijgen we een beeld van de relatie tussen Śahzādī en Jamīlan. We komen iets te weten over hun verleden tot Śahzādī instort en ze niet meer aan het woord komt. Vervolgens is het de beurt aan Śakīlā wanneer ze met haar moeder praat, zodat we een schets krijgen van haar persoonlijkheid. Uiteindelijk draait alles alleen nog maar rond Jamīlan, haar persoonlijkheid komt dan duidelijk tot uiting. Aan Munnā is ook een deel van het verhaal gewijd, namelijk wanneer hij bij Jamīlan thuis is, leren we hem beter kennen.

De auteur laat ons, dankzij deze opbouw, op een aangename manier kennis maken met elk personage zonder te overdrijven met de beschrijvingen en zonder het verhaal te onderbreken.

Historische achtergrond

De enige verwijzing naar een realistisch gebeurd feit is het lezen van *marsiya's* ter herinnering aan het *Nawab* tijdperk. Een *Nawab* is een provinciaal gouverneur onder de moslims¹³⁹. Hier wordt verwezen naar het tijdperk waarin de Moghuls over India heersten¹⁴⁰. De eerste Moghulheerser, Babur, versloeg de laatste heerser Ibrahim Lodi van de Lodidynastie in Panipat in 1526¹⁴¹. De Moghuldynastie kende een bloeiperiode tussen 1526 en 1707, met de belangrijkste heersers Babur (1526-1530), Humayun (1530-1556), Akbar (1556-1605), Jahangir (1605-1627), Shah Jahan (1627-1658) en Aurangzeb (1658-1707)¹⁴². Na deze bloeiperiode was er in 1761 een derde veldslag in Panipat, de tweede had de macht van Akbar bevestigd 1556, waar de Moghuls werden verslagen door Ahmad Shah Abdali¹⁴³. Hij was een Afghaanse koning die een grote invloed heeft uitgeoefend op Anglo-Indiase heersers, hij stierf in 1773¹⁴⁴. Ondertussen vochten de Engelsen een oorlog uit met de Portugezen en de Fransen in verband met de handel met India. De Engelsen overwonnen beiden.¹⁴⁵ Na het verval van het Moghulrijk was de politieke eenheid van het land ver te zoeken en kwam er een opening voor buitenlandse interventies en aanvallen¹⁴⁶. De Britten begonnen hun macht langzaam in India te vestigen¹⁴⁷. Op

¹³⁹ S. WOLPERT, 1997, p.486

¹⁴⁰ S. WOLPERT, 1997, p.175

¹⁴¹ S. BHATTACHARYA, 1967, p.553

¹⁴² S. BHATTACHARYA, 1967, p.605

¹⁴³ S. BHATTACHARYA, 1967, p.606

¹⁴⁴ S. BHATTACHARYA, 1967, p.1

¹⁴⁵ L. JAMES, 1997, p.11

¹⁴⁶ A. MISRA, 1998, p.17

¹⁴⁷ L. JAMES, 1997, p.11

het moment dat dit verhaal zich afspeelt, staat India dus onder de heerschappij van de Britten.

In de bespreking van het volgende verhaal ga ik dieper in op de *Nawabs* van Avadha die vrijwel onafhankelijk waren van de Moghuls.

Culturele achtergrond

Het hele verhaal speelt zich af tegen een Indiase moslimachtergrond. Het is een cultuur waar de vrouw een lagere status heeft dan de man. Toch heeft de man slechts weinig inspraak, behalve financieel, in huishoudelijke zaken. Het is enkel in de hogere klasse dat de man een aandeel heeft in huishoudelijke taken en de opvoeding van de kinderen. Meestal is de relatie tussen de man en de vrouw niet optimaal, ze zullen zelden samen weggaan. De vrouw zal voornamelijk met familieleden op stap gaan of vrouwen van eenzelfde klasse en met eenzelfde achtergrond¹⁴⁸.

In dit verhaal wordt duidelijk dat de man, Jhabban Miyām, zich inderdaad niet hoeft met de opvoeding van Śakīlā, hij laat het, zoals eerder gezegd, gewoon over zich heengaan.

Het probleem dat Śakīlā voor enkele dagen weggaat, blijkt ook niet enkel veroorzaakt te zijn door ongerustheid, aangezien we te maken hebben met een cultuur waar de vrouwen afgezonderd leven van de mannen. Vermits Śakīlā dan nog enkele dagen van het toneel verdwijnt met een man, verergert dat de situatie.

¹⁴⁸ S. LATEEF, 1990, p.130

Het is mogelijk dat het in het modernere leven begint te veranderen maar in de traditie van Śakīlā 's moeder en tante was dit duidelijk nog onaanvaardbaar.

Maatschappijkritisch werk

Op twee punten in het verhaal kunnen we een stille aanklacht vermoeden tegen de corruptie van het rechtstelsel. Het eerste moment waar hier melding van wordt gemaakt, is in de ruzie tussen Śahzādī en Jamīlan. Jamīlan herinnert Śahzādī er aan dat ook zij vroeger iets heeft gedaan wat niet mocht, ze werd er zelfs voor gearresteerd. Maar blijkbaar was het stelsel niet echt waterdicht aangezien ze vrijgelaten werd omdat Jamīlan connecties had met de zoon van de toenmalige gouverneur-generaal. Het gaat hier duidelijk over het Britse rechtstelsel omdat het woord, gebruikt wordt gouverneur-generaal, *lāṭ*¹⁴⁹, afgeleid is van het Engels.

“Ja ja, het was misschien wel een waardeloze agent maar was jouw vriend niet de zoon van de gouverneur-generaal?”

“Dat was hij zeker, maar jij bent vrijgekomen dankzij mijn wenk naar hem, in al mijn seniliteit. Anders had je je hele leven in de gevangenis verspild, je afbeulend in de fabriek.”

Wanneer Śakīlā voor de tweede keer wegloupt, doet Jamīlan alles om haar terug te krijgen. Dat is het moment dat we een stille wenk krijgen van het rechtstelsel enige jaren later. Jamīlan gaat naar het politiebureau en wat er precies gebeurt, wordt niet vermeld maar we kunnen er wel uit opmaken dat ze zich daar

¹⁴⁹ लॉट = [Engl. *lord*], m. a lord, *hist.* Governor in British India, बड़े लॉट = m. *hist.* Viceroy, Governor-General, Lord Bishop, Chief Justice (Mcgregor, p.891)

laat misbruiken, zelfs door de hoofdinspecteur, en dat ze er niet eens iets mee opschiet.

“Ze was [zelfs] in de dienst gegaan bij de hoofdinspecteur, de merktekens van het beestachtige gedrag van de agenten was zichtbaar op haar wangen en ... en ook op haar neerhangende borsten en ze keerde terug.”

2. B . Vertaling

Het ruwe binnenpleintje was omringd door een stuk of vier bananen- en guavabomen. In enkele kamers werden *marsiya's*¹⁵⁰ gelezen ter herinnering aan het *Nawab*¹⁵¹ tijdperk. In de ene zat Jamīlan, in de andere Jamiliyā, in de derde Śakīlā, Śahzādī en Muhmmadī. Het was een verblijfplaats om te stoppen voor mensen die op een puinhoop [leven].

Op een dag, wanneer Śakīlā, de dochter van Jamīlan, had gezegd dat ze zou terugkeren van bij haar tante binnen de twee uur, ging ze nog ergens heen met iemand. Hierop brak gekibbel uit in huis en er werd gezworen dat ze dat nooit meer zou [mogen] doen. Helemaal opgesmukt¹⁵², genoten de mensen van haar aanblik. De hele dag bleven de flirterige verkopers roddelen over Śakīlā en op de ochtend van de derde dag keerde ze toch terug, als bij verrassing. De mensen zagen een gouden ooring met een rode en groene steen, een veelkleurige¹⁵³ *cunri*¹⁵⁴, een zijden *kurtā*¹⁵⁵ met gouden en zilveren kant opgestikt, en een wijde rok.

Van zodra ze op de drempel stond vroeg Muhmmadī, haar kin tussen duim en wijsvinger grijpend [al plagend], met een grijns, “Wel meisje, waar ben jij twee dagen geweest?”

Śakīlā lachtte enkel en ging naar voren. Er staan zoveel haartjes op de baard van Jhabban Miyām en hij heeft zo een ostentatieve dikke buik, dat zal Śahzādī U

¹⁵⁰ *Marthiya* = “elegy”, a poem composed in Arabic (or in an Islamic language following the Arabic tradition) to lament the passing of a beloved person and to celebrate his merits BOSWORTH, C.E., VAN DONZEL, E., HEINRICHS, W.P., PELLAT, CH., 1991, p. 684

¹⁵¹ नवाब = m. governor (of a town or region), nabob, lord, prince (Mcgregor, p.546)

¹⁵² तिल्ला मचा = letterlijk: versiering aangebracht

¹⁵³ धनुश = regenboog (Platts, p.548), बनी= weefsel (Platts, p.128)

¹⁵⁴ चुत्री = f. partly dyed (usu. red) cloth (of which portions have escaped the dyeing process by being twisted or knotted together) (Mcgregor, p. 323)

¹⁵⁵ कुर्ता = m. a collarless shirt (Mcgregor, p.206)

wel kunnen vertellen. Ja, op dit moment zal hij ongeveer een jaar of vijftig, vijfenvijftig zijn, dat kan gemakkelijk geweten worden. Wanneer hij op een dag zijn haar geverfd heeft in het aanschijn van God, en hij al lachend een verzoek richtte tot Śakīlā, dan keek Śahzādī met zoveel minachting op hem neer om zijn jonge hart en daar is Muhmmadī getuige van.

Miyām Jhabban zat neer op bed en zwaaiend met zijn handwaaier bekeek hij Śakīlā. Plots was het alsof er een bliksemschicht in de zwart met grijze haren van zijn baard en snor. Dan zei hij, “Oh jee, het is een ramp! Deze pompeuze ijdelheid!! Waar was je naartoe?”

Haar gezicht terug goed bedekkend met haar *cunrī*, met zijdelingse blikken kijkend, zei Śakīlā, “Kānpur.”

Śahzādī kwam terloops naar buiten en zag Śakīlā. Grijnzend en de beide handen laconiek in de lucht gooiend, zei ze, “Wel, waarom zou Mevrouw hier nu vergiffenis vragen¹⁵⁶? Ja vriendin, als de tortelduifjes maar blij zijn, het is goed, doe maar. Maar ik zeg je, deze prostitutie zal niet onder mijn dak gebeuren, ja!”

Het was alsof een bliksemschicht Śakīlā trof. Ze bevroor ter plekke.

Op dat moment gaven de zwaaiende ledematen van Śahzādī een heel vreemde aanblik. Haar handen vlogen soms hier, dan weer naar daar en de ene keer keek ze naar de grond en dan [gooide ze haar hoofd] weer in de lucht. Ze was vooraan in de veertig. Binnen de vier muren van het huis was het niet nodig om haar *dupatṭā*¹⁵⁷ te dragen. Omdat ze ook geen indruk moest maken op Jhabban Miyām draagt ze geen ‘body’ en alle knopen van haar vuile *kurtā* blijven maar

¹⁵⁶ अब तो बेगम साहिहबा के कदम क्यों ज़मीन पर पड़ेंगे = letterlijk: waarom zullen de voeten van deze voorname dame nu op de grond vallen

¹⁵⁷ दुपट्टा = m a shawl of doubled material; sheet, wrapper (Mcgregor, p.503)

loskomen. Of haar lippen die gekleurd¹⁵⁸ zijn door *pān*¹⁵⁹ haar aantrekkelijk maken of niet, dat kan Jhabban Miyām zeggen. Maar tot nu toe zat hij zelfs bij geen enkele geletterde engelse man. En zelfs wanneer er met geurige lippen wordt gesproken, verspreidt er zich altijd ‘stuifmeel’, zo kennen alle mensen haar toch. Śahzādī sprak, “Zeg, wij zijn ook ooit jong geweest en we hebben die tijd ook meegemaakt, maar op zo’n jonge leeftijd zo’n schandelijk gedrag, goddelijke toorn op zo’n jonge leeftijd.”

Neergezeten op een bed in de veranda voor haar huisje, was Jamīlan *roṭī’s*¹⁶⁰ aan het eten. Door de commentaar van Śahzādī wist ze dat Śakīlā in aantocht was, ze stond zelfs niet op en bleef rustig van zodra ze het gehoord had.

Śahzādī bleef onophoudelijk zeggen, “Kijk toch naar dat temperament van die waardeloze! Die trots! Alsof ze één à tweeduizend [roepies] zou verdiend hebben en meegebracht. Allah heeft haar een beetje schoonheid gegeven en ze loopt al naast haar schoenen¹⁶¹. Oh, die elegantie!” Ze deed een modepop na door grimassen te maken, haar vinger op haar wang te zetten, met haar ogen te knippen en haar nek zo uitdagend achterover te gooien¹⁶² dat...God beware haar!

Er is ook een grens aan tolerantie. Het is goed dat Jamīlan voor Śakīlā’s vlucht om haar dood verzocht bij de Heer, maar vandaag was ze absoluut niet klaar om voor haar ogen zo’n scherpe woorden te horen ten behoeve van haar dochter. Het voedsel dat gedurende lange tijd overdadig tussen haar tanden bleef plakken,

¹⁵⁸ कत्था = m. an astringent and narcotic vegetable extract from the plant or tree *Acacia catechu* (eaten in betel leaf with lime, which it turns red) (Mcgregor, p.162)

¹⁵⁹ पान = m. leaf, betel leaf, embroidered word resembling a leaf (Mcgregor, p. 622)

¹⁶⁰ रोटी = f. a bread-cake (Mcgregor, p.872)

¹⁶¹ अल्लाह ने ज़मीन पर पैर ही न पडते = letterlijk: je voeten zouden immers niet op de grond vallen als Allah je schoonheid heeft gegeven

¹⁶² मुँह बिचकाकर गाल पर उँगली रख आंखें चढ़ाते हुए उस ने इस अन्दाज़ से गर्दन मटकवाई = letterlijk: grimassen makend, met haar vinger op haar wang, de ogen opslaand, maakte ze zo’n uitdagende bewegingen

kwam terecht in haar buik met behulp van¹⁶³ een half glas water. Jamīlan was uit de veranda gekomen en riep, “Śakīlā, kom eens hier!”

Śakīlā stond op, het was alsof ze wakker werd en nog aan het dromen was. Ze hoorde haar moeder roepen, maakte zich een beetje op en ging naar haar kamer.

De gemoederen bleven bij beiden constant verhit¹⁶⁴. Śahzādī was van plan om nog iets anders te zeggen en het hart van Jamīlan trok binnenin helemaal samen. Uiteindelijk kon Jamīlan onmogelijk [rustig] blijven. Ze begon tegen zichzelf, tegen niemand in het bijzonder te zeggen, “Ik heb mijn hele leven de gewoonte gehad iemand te bekeren¹⁶⁵ met weinig geld, nu zij de vooruitgang heeft gezien van iemand wordt ze verteerd door jaloezie. Oh Tijdperk, jij bent slecht!”

“Wat? Vervloek jij de wereld? Vervloek mij dan toch! Durf je dat¹⁶⁶?” Śahzādī stormde binnen.

“Waarom zou ik iemand vervloeken? Waarom? Waarom ben jij nu boos¹⁶⁷?”

“Zeg, dat ben ik niet! Wel ja, het is vervloekt; je bent slecht! Slecht!”

“Maar dat jij het voorbijje uur voor mijn ogen mijn dochter aan het vervloeken bent, zonder dat zij iets doet! De hele dag zeg je liefje hier en liefje daar, je bent alles voor haar¹⁶⁸ en nu zij die tante nodig heeft, dan kan je alleen schelden en tieren. Je zou dan toch meer verstand moeten hebben¹⁶⁹, oude tante...”

¹⁶³ Door het invoegen van से krijgen we een adverbium, “with the support of”

¹⁶⁴ आग दोनों तरफ़ बराबर सुलाग रही थी= letterlijk: het vuur bleef aan beide kanten ononderbroken branden

¹⁶⁵ कलमा पढ़ाना= to make one repeat the kalmā, to convert one to the Islam (Mcgregor p.177)

¹⁶⁶ हिहम्मत है= letterlijk: heb je die moed

¹⁶⁷ तुम्हें क्यों चिचनगी लगती है= letterlijk: waarom hecht er zich een vonk aan jou?

¹⁶⁸ वह मौसी-मौसी रटे= letterlijk: er wordt geroepen naar de tante

¹⁶⁹ ऐसे मौसी के मुँह में आग= letterlijk: vuur in de mond van zo’n tante

Jamīlan kon haar redevoering niet afmaken want Śahzādī stond opeens bij haar, “Het is goed, blijf maar woedend, doe maar dan en hou je zo, waarom blijf je het niet? Hoer, prostituee, laaggeborene...”

Śahzādī was buiten adem.

“En wie ben jij? Om een ander een hoer [te noemen], een prostituee, een laaggeborene en jij bent een hele zuivere arme vrouw, niet waar? Is de dag vergeten, zusje, wanneer jij met je geliefde werd gearresteerd in het park? Je mocht pas na drie dagen in de gevangenis naar huis teruggaan. Die waardeloze agent¹⁷⁰ heeft jou mooi in de problemen gebracht. Dat ben je nu toch niet vergeten? Hoe verklaar je dat dan?”

“Ja ja, het was misschien wel een waardeloze agent maar was jouw vriend niet de zoon van de gouverneur-generaal?”

“Dat was hij zeker, maar jij bent vrijgekomen dankzij mijn wenk naar hem, in al mijn seniliteit. Anders had je je hele leven in de gevangenis verspild, je afbeulend in de fabriek.”

“Zeg, had ik dan iemand vermoord of een overval gepleegd dat ik mijn hele leven in de gevangenis zou moeten doorbrengen? Jij, de grootste redster in nood, vuile trut¹⁷¹.”

Jamīlan werd woedend. Met een sprong greep ze Śahzādī bij de keel. Iedereen liep plots al roepend [door elkaar] om [haar] tegen te houden. Jamīlan liet haar keel los en ging terug naar haar veranda.

Haar beide handen herhaaldelijk naar boven opgeheven riep Śahzādī luid¹⁷², “Mag ik God aanroepen, mag ik op middernacht haar lijk knarsend naar buiten dragen, mogen de wormen uit haar hele lichaam komen, laat me God aanroepen...”

¹⁷⁰ मुई दो कौड़ी के सिपाही= letterlijk: een agent van twee *cowries* (formerly in use as a barter token of very low value; Mcgregor, p.218)

¹⁷¹ कुत्ता कहीं की= letterlijk: van één of andere hond van ergens

En dan stortte ze in, bij een laatste poging om haar krachteloosheid te overwinnen. Jhabban Miyām nam de handwaaier op van het bed, plaatste haar hoofd in zijn schoot en begon met zijn waaier te zwaaien.

Jamīlan was bezig met eten terwijl ze neerzat, maar het eten smaakte haar niet¹⁷³. Ze schoof de schotel weg, waste omstandig¹⁷⁴ haar handen en riep: “Śakīlā!”

Śakīlā kwam uit haar kamer en ging stil bij haar staan. Jamīlan trok de *pāndān*¹⁷⁵ naar zich toe, deed het deksel eraf en vroeg, “Waar ben je geweest?”

“Kānpur,” gaf ze als antwoord met het hoofd gebogen, steun zoekend op de hoek van het bed en ze liet haar hand glijden over het touw van de voet van het bed.

“Met wie ben je geweest?”

“Met Munnā.”

“Wie is Munnā?”

“De zoon van Rāmlāl.”

“Wie is Rāmlāl? De bankier?”

Deze keer keek ze haar moeder in de ogen en gaf Śakīlā als antwoord, “Neen, die is het niet, het is de juwelier, van op de groentemarkt.”

Ze fronste haar wenkbrauwen, de ogen schitterden, de zaak begrepen hebbend, zei Jamīlan, “Ah.” Dan begon ze *katthā*¹⁷⁶ op de *pān* te doen.

Śakīlā ging stil zitten.

Ze stak betelbladeren van *pān* in haar mond en veegde haar handen aan haar rok af, dan vroeg Jamīlan “Wat was er te doen?”

¹⁷² चिल्ला-चिल्लाकर शहजादी कहने लगी= letterlijk: luid roepend begon Śahzādī te zeggen

¹⁷³ उससे ठीक तरह से खाया नहीं गया= letterlijk: ze at niet op een goede manier

¹⁷⁴ गड्ढा= weighty, important (Platts, p.906)

¹⁷⁵ पानदान= m. a container for betelleaf (Mcgregor, p.622)

¹⁷⁶ Zie voetnoot 157: NAKIJKEN NADAT ALLES IS GEPLAATST!!!!!!

Śakīlā haalde haar zijden zakje¹⁷⁷ van haar heupen en plaatste twee biljetten van tien in haar moeders handen. Ze duwde de briefjes in haar vuist en Jamīlan vroeg met zachte stem, “Waarom heb je niet gezegd dat je wegging?”

Śakīlā boog haar hoofd en ging stil zitten.

Even later zei Jamīlan vol genegenheid, “Goed, ga. Kleed je om, ik ga naar de markt om *pūḍī*¹⁷⁸ te halen.” Jamīlan stond op, ze stond in het steegje en zocht uit of er iemand was om *pūḍī* van te krijgen. Toevallig verscheen Miyām Bulaki enige tijd later vanuit de verte. Uitdagend vroeg Miyām Bulaki “Verwacht je iemand?”

“Jou!” gaf Jamīlan lachend als antwoord.

“Hé zeg, zeg zo geen leugens voor God, hoe zit het?”

“Op mijn eigen leven, ik lieg niet! Ik dacht zo dat ik vanaf hier iemands komen en gaan kon gadeslaan. Śakīlā heeft honger, ik ga *pūḍī* halen van op de markt. Breng jij eens snel een beetje mee [voor mij].”

Hij stond alleen [met haar] in het straatje, liet zijn hand over zijn snor gaan, keek vol verlangen naar Jamīlan, legde zijn hand op haar schouder en vroeg, “Zeg nu eens, wat heb je nodig? Ga jij erom of breng ik het mee?”

Jamīlan toonde hem een doktersvoorschrift ter waarde van acht *ānā's*¹⁷⁹. Bulaki Miyām vertrok. Jamīlan riep naar hem, “Hé, neem toch het geld mee!”

Hij keek achterom en sprak terwijl hij verder liep, “Hou ze maar, je zal ze nog nodig hebben.”

Diezelfde dag nog sloeg Jamīlan Śakīlā half dood. Muhmmadī kon haar slechts met veel moeite redden. Miyām Jhabban bekeek dit alles van op een afstand, de ogen gevuld met tranen. Śakīlā zei huilend, “Ik ben ten dode opgeschreven, het

¹⁷⁷ बटुआ= small bag with a division for holding money (Platts, p.133)

¹⁷⁸ पूड़ी = f. a small round cake of unleavened wheat flour, deep fried in *ghi* or oil (Mcgregor, p.642)

¹⁷⁹ आना= m. an anna (a coin equal to one sixteenth of a rupee) (Mcgregor, p.87)

is gedaan met mij!” Jamīlan, terwijl ze haar een pak rammel gaf, met kloppen en slagen, sprak hijgend, “Ga, vertrek dan toch, ben je nog niet weg?”

Muhmmadī duwde Jamīlan met haar volle kracht weg en zei, “Genoeg! Het is genoeg geweest! Laat haar los, stop met slaan!” En Śahzādī, van op een afstand, haar handen en ogen ronddraaiend, zei traag, “Oh help, [wat] een verwaandheid! Het is gedaan, goede hemel!” Nadat ze dit had gezegd, duwde ze zachtjes met haar duim op haar wang en trok aan haar oren.

Ondanks de straf, trof Śakīlā weinig schuld. Het was [zelfs] zo dat Śakīlā tegen de avond aan Śahzādī vroeg, “Tante, zal er vandaag geen *pān* zijn om te eten?”

Zoals [ze wist] dat er vandaag een strijd ging zijn, wist Śakīlā dat er ook vandaag een hereniging was. Maar Śahzādī was die dag uitermate geïrriteerd [geraakt]. Precies daarom slingerde ze Śakīlā nog duizenden sarcastische en pijnlijke woorden naar het hoofd.

Het gezicht van Jamīlan gloeide van woede. Prompt [terug]gekomen sleurde ze Śakīlā mee naar haar kamer, “[Als] je het hebt genomen, zal je dan gaan? Neem, neem.” Dham, dham, opnieuw kreeg Śakīlā slaag.

Nadat ze ervan verlost was geraakt door de tussenkomst van Muhmmadī liep Śakīlā luid snikkend naar haar kamer en Jamīlan ging hijgend op haar bed [zitten].

Rond acht uur 's avonds klopte er iemand op de deur. Jamīlan stond op van het bed en ging de deur open doen, met krakende sandalen. Ze zag Munnā.

“Kom binnen, kom.” Vruchteloos probeerde Jamīlan te glimlachen en ze heette hem 0welkom. Śakīlā zo geslagen hebbend voor een kleine zaak, bleef ze even staan en dacht¹⁸⁰ hierover even na.

Munnā vroeg, “Waar is Śakīlā?”

¹⁸⁰ उसे इसी का ध्यान हो आता था= letterlijk: de meditatie van dit kwam aan haar

“Ik roep haar nu, zet u zich maar boven neer.”

Boven op het dak was een houten kamertje en precies daar was haar zilverwinkel.

Ze gaf Munnā een plaatsje in de kamer boven, dan ging ze naar beneden en klopte op Śakīlā’s deur.

“Hé, Śakīlā, doe je deur toch open, lieve dochter!”

Śakīlā gaf geen antwoord.

“Hé, Meneer Munnā is hier.”

Ook dan bleef haar deur dicht. Na herhaaldelijke smeekbeden van haar moeder, deed ze haar deur enige tijd later toch open.

Vol liefde wreef ze over haar hoofd en zei, “Waarom kom ik nu bij jou, bij de halfdood geslagene?”

Śakīlā verborg haar hoofd in een kussen en begon luid te snikken. Ook Jamīlan begon plots te huilen. “Je mag me alles vragen¹⁸¹. Huil nu toch niet, mijn lieve dochter! Sta toch op, mijn prinsesje! Sta op, sta op!”

Even later zette Jamīlan zich recht, nam haar hand en sprak tot haar, [omdat] ze wou dat ze opstond.

Ze drukte Śakīlā tegen haar borst en zowel Jamīlan als Śakīlā begonnen te huilen. Tussen de tranen en zuchten door zei Jamīlan, “Oh Allah, ik kan mezelf wel wurgen¹⁸². Mijn dochter, mijn kind!” Ze duwde haar hoofd met beide handen op haar borst.

Muhmmadī stond in de deuropening en zag deze aanblik, dan sprak ze tot Jamīlan, “Eerst sla je haar en nu doe je je voor alsof je zoete broodjes aan het bakken

¹⁸¹ तुझे मेरे सिर की कसम= letterlijk: De eed van mijn hoofd is voor jou

¹⁸² अल्लाहू करे, मेरे ये हाथ गल जाएँ= letterlijk: geroepen op Allah, deze handen van mij zouden de keel grijpen

bent¹⁸³, och tante toch! Je bent zo aan het troosten dat [blijkt] dat Allah je niet in de steek heeft gelaten.”

“Śakīlā, ga nu, was je gezicht en je handen. Ik keur je geflirt nu goed. Die flierefluiter¹⁸⁴ is naar boven gegaan om zich voor te stellen. Hier zijn een paar oorhangers en dan zullen we gaan. Het is uiteindelijk de zoon van de juwelier.”

Muhmmadī nam haar hand en trok haar naar zich toe. Ze lachte [naar haar] en met waterige ogen keek Śakīlā pruilend naar haar en lachte ook eens.

Met behulp van Muhmmadī waste ze haar handen en gezicht, ze veranderde haar sari, at een beetje *pān* en ging naar boven. En daar bracht ze de hele nacht door. 's Ochtends stond Munni op en zag dat Śakīlā niet in bed lag. Ze vroeg het aan Jamīlan. Ze riep Śakīlā, vroeg het aan Muhmmadī en ook aan Jhabban, zelfs aan Śahzādī. Śakīlā was nergens te bespeuren. Plots zag ze dat het houten slot van de deur was, maar de deur was gesloten. Ze sloeg met beide handen op haar hoofd en begon plots te huilen.

Śakīlā was inderdaad weer gevluucht.

[Er ging] een dag voorbij, twee dagen, tien dagen, een maand, anderhalve maand, ze wisten niets. Het was alsof de aarde voor Jamīlan verduisterd was geworden door haar Śakīlā. Ze was [zelfs] in de dienst gegaan bij de hoofdinspecteur, de merktekens van het beestachtige gedrag van de agenten was zichtbaar op haar wangen en ... en ook op haar neerhangende borsten en ze keerde terug. Maar Śakīlā kwam niet, ze kwam niet.

Ze verkocht en verteerde elke overgebleven herinnering die verworven was in haar jeugd. Ze at veel en begon met zich elke dag vier keer om te kleden. Ze riep

¹⁸³ फफडलाली komt niet voor in het woordenboek, ik heb het opgesplitst in फडफडाना en डलाली : फडफडाना= to move convulsively, to flutter (Mcgregor, p.675), दलाली= f. the bussiness of a brooker, brokerage, commission (Mcgregor, p.483), letterlijk krijgen we dan: “rondfladderen zoals bij een makelarij”

¹⁸⁴ चॉचला= m artfulness, playfulness, flirtatiousness (Mcgregor, p. 330)

बाजी= f. game, play, contest (Mcgregor, p.721)

Muhmmadī in haar eenzaamheid en Jamīlan zei, “Bind mijn haren eens vast, vriendin. Wel, wel, je ziet er goed uit vandaag.”

Muhmmadī snapte het en terwijl ze de haren van Jamīlan vastbond, zei ze, “Maar tante, voor jou is het precies beetje bij beetje. Je zou toch wraak kunnen nemen. Terwijl ze rond kijken ziet de hele winkel jou, alsof er een maagd uit het paradijs staat!”

“Ga toch weg, waardeloze! Jij ziet de zaken toch wel mooi.” Tevreden en uit de hoogte zou Jamīlan haar dit antwoord hebben geven als ze zichzelf was.

Zo ging de dag stil verder. Jamīlan bekeek de mensen die in en uit de winkel gingen, terwijl ze een grote pot yoghurt vasthield. Velen keken ook naar haar maar er kwam niemand bij haar.

Op een dag ging ook Muhmmadī weg, voor drie dagen. Voor Jamīlan waren dat de dagen des oordeels.

Het was alsof Jamīlan iets zocht toen ze in het eenzame straatje stond met haar ogen open gesperd. Op de markt gekomen, zag ze Munnā. Ze liep naar Munnā toe en riep hem. Ook hij was naar haar toe aan het komen.

Munnā vroeg, “Is Śakīlā meegekomen?”

“Śakīlā ging naar de hel! Wat heb jij daar mee te maken?” terwijl ze dit zei, greep ze Munnā’s hand en nam hem mee naar huis.

Ze liet hem op het bed zitten en zei, “Waarom ben jij niet meer gekomen?”

“Wat zou ik [hier] doen? Voor wie zou ik komen?” Munnā wenste Jamīlan duidelijk te maken dat hij veel meer liefde voelde voor Śakīlā dan voor haar en ook nu is er nog overschot.

Met geprikkelde blik bekeek ze hem, kneep zijn hand in de hare en zei, “Waarom? Ben ik niet mooi [genoeg]? Zeg het, mijn lief, zeg het!”

Vervolgens vouwde ze beide handen achter het hoofd, keek naar de hoek van het plafond, ronddraaiend begon zij zachtjes te zingen.

“Is de liefde begrepen?

Is de schoonheid gekend?

Het probleem voor ons, de koningen van de aarde,

is enkel de tijd.¹⁸⁵”

Na te hebben gezongen keek ze eens naar Munnā en schoot in een lach. Ze kroop bij hem en al kronkelend vroeg ze, “Waarom ben je zo stil, mijn lieveling?”

Munnā stond plots op. Welke reden zou hij kunnen geven voor zijn stilzwijgen? Even later vroeg Jamīlan, “Ben je boos op mij?”

Munnā antwoordde glimlachend, “Maar neen, wie kan er nu boos zijn op jou? Zeg nu toch eens, waar zijn alle anderen vandaag in huis?”

Jamīlan, heel erg kwaad, woest kijkend, gaf Munnā een enigszins ingehouden duw met haar hand en zei, “Waarom moet jij iets over de anderen weten? Sinds daarnet heb je al duizend keer gevraagd, waar is Śakīlā, waar is die, waar is die, heb je die niet gezien? Iemand zou zo toegewijd zijn aan jou en jij bent zo dat...”

Munnā zat stil neer en keek naar haar. Jamīlan bleef even stil maar glimlachte plots terwijl ze met zijdelingse blikken keek.

Ze gleed naar Munnā toe, zich verplaatsend gaf ze zich volledig ongecontroleerd over in zijn schoot.

Munnā was enorm verbaasd en verward¹⁸⁶. Hij wou Jamīlan van zich afschudden. Hij zei, “Goed, vergeet dit moment maar. Ik heb nog werk te doen, ik zal nu gaan.”

Munnā was aan het proberen om zich los te maken wanneer Jamīlan, hem naar zich toe trekkend, vertrouwelijk zei, “Is dit dan een moment om weg te gaan? Neen, je zal nu onmogelijk kunnen weggaan.”

¹⁸⁵ Dit is een geïnterpreteerde vertaling omdat er voor mij een grammaticaal probleem inzit, जमाना kan niet bij की staan want dat is niet vrouwelijk, het enige vrouwelijke woord in deze zin is ठोकर.

¹⁸⁶ मुन्ना अजब उलझन में पडा= letterlijk: Munnā viel in een verbaasde verwarring

Jamīlan trachtte op alle manieren om Munnā naar zich toe te trekken. Enthousiast had ze tot nu gebruik gemaakt van haar eigen charme en speelsheid, nu wou ze hem charmeren met lust. Op dit moment was er in haar uitdagende charme zo'n elegantie, zo'n plezier, zo'n ...!

Munnā was nu echt wel verbaasd.

Uiteindelijk bleef hij niet bij haar. Hij duwde krachtig Jamīlan's *pūḍī* naar haar toe en vluchtte weg, hij vluchtte!

Jamīlan voelde zich plots heel slecht¹⁸⁷. Met alle moeite van de wereld wou ze opstaan maar het lukte haar niet. Ze viel ter plaatse terug neer. Ze zamelde haar moed in en was zo haar lichaam aan het draaien. Ze bleef keer op keer haar lippen bewegen alsof ze wou zeggen, "Śakīlā, kom meisje, kom!"

Het was alsof haar beide armen gebroken waren, maar noch Muhmmadī, noch Śakīlā waren daar en ze had honger.

(1936)

¹⁸⁷ जमीलन दूर जा पड़ी= letterlijk: Ze ging plots ver weg.

3. Jantar- Mantar

3. A . Bespreking

1. Inhoud

Het verhaal draait rond twee vrienden die ruzie krijgen met een nieuwkomer in de wijk. Kādir verkocht al vier jaar ijs op dezelfde plaats in het dorp wanneer een nieuwe ijsverkoper in de straat komt. Pīrū is een jaar eerder ook een kleine handel in ijs begonnen. Maar hij verkoopt het ijs veel goedkoper wat de frustratie van Kādir opwekt. Wanneer zelfs een vaste klant van Kādir bij Pīrū ijs koopt, is de maat vol. Er ontstaat een ruzie tussen Kādir en Pīrū. Een gevecht breekt uit en de twee moeten uit elkaar worden gehaald door omstaanders.

Kādir ziet geen andere oplossing meer dan samen met zijn vriend, Ramzānī naar de Śāh van Pāṭenālā te gaan. Deze laatste staat tot ver buiten de streek bekend voor het beoefenen van magie. Wanneer Kādir en Ramzānī er toekomen, horen ze van de andere aanwezigen dat zelfs de hoofdminister, Panthjī, bij de Śāh is geweest. Wanneer de Śāh zelf toekomt horen de twee vrienden verhalen die bij Kādir de zekerheid opwekken dat hij ook hun probleem zal kunnen oplossen. Ook Ramzānī krijgt er meer en meer vertrouwen in. De Śāh laat hen toe om hun verhaal te vertellen en verzekert hen van een goede uitkomst als ze zijn instructies opvolgen.

Ze gaan met een blij gemoed terug naar huis. Kādir begint Pīrū uit te dagen en nieuwsgierig te maken. 's Avonds wordt de overwinning al gevierd nog voor ze behaald is, met Ramzānī als nieuwste overtuigde volgeling van de Śāh.

De volgende ochtend wordt er nog volop nagenoten en Pīrū begint zenuwachtig te worden door de grootsheidwaan van Kādir. Het komt tot een handgemeen waar Pīrū als sterkste uitkomt. Kādir is gekwetst en moet naar het ziekenhuis worden gebracht. Pīrū wordt gearresteerd. Ondertussen voert de Śāh verscheidene *mantra's* uit om Pīrū volledig te kunnen vernietigen. Ramzānī volgt het hele gebeuren en vertelt het vervolgens aan Kādir in het ziekenhuis. Maar de Śāh heeft nog vijftig extra roepies gevraagd om de hele sessie goed te kunnen beëindigen. Kādir heeft niet zoveel geld en blijft hulpeloos achter in het ziekenhuis.

2. Titel

De titel heb ik deze keer onvertaald laten staan omdat de kracht die er in het Hindī inzit, zou verloren gaan bij een vertaling. *Jantar* is daarenboven een onbestaand woord en is van belang om een klankspel te maken van de titel. En *mantra* is, zoals vermeld in voetnoot in de tekst zelf, in dit geval een magische formule en dit woord zal ik gedurende de hele vertaling onvertaald behouden.

3. Vertelperspectief

Opnieuw hebben we te maken met een neutrale vertelsituatie, ik zal ook hier enkel een aanwijzing van geven, aangezien ik dit bij de bespreking van het eerste verhaal reeds heb behandeld.

“Kādir klopte op Ramzānī's rug en zei zacht, “Heb je het gehoord, vriend, zelfs Panthjī is hier gekomen.””

4. Hoofdpersonages

Kādir is de vaste ijsverkoper van de buurt en blijkt zich te houden aan de regels. Hij koopt zijn ijs bij de groothandelaar en houdt zich aan de opgelegde prijs. Het is een man die af en toe ruzie maakt om futiliteiten. Wanneer hij vindt dat hij bedrogen wordt door Pīrū, omdat deze zijn ijs aan een veel goedkopere prijs verkoopt, is hij bereid alles te doen om die onrechtvaardigheid recht te zetten. Hij is ervan overtuigd dat hij zichzelf niets heeft te verwijten. Wanneer ook de Śāh die mening deelt, begint zijn ego hoog op te lopen.

“Door de bescherming van de Śāh en de grote verdienste beschouwde hij zichzelf als een wolf en Pīrū als een kind van een zwakke geit.”

Dit is echter niet realistisch want Pīrū heeft meer macht dan hij. Wanneer Kādir Pīrū uitdaagt, gaat hij net iets te ver. Pīrū wordt woedend en deelt enkele rake klappen uit. Kādir kan zich niet verweren en belandt in het ziekenhuis. Daar komt hij het slechte nieuws te weten dat de Śāh extra geld vraagt om Pīrū ten gronde te richten. Hij weet zich geen raad meer en zijn ego zakt tot in de grond.

Ramzānī is een goede vriend van Kādir en staat hem in alles bij. Kādir heeft een grote invloed op hem en Ramzānī kijkt naar hem op. Wanneer Kādir hem enkele verhalen vertelt over de Śāh, is hij onmiddellijk gefascineerd en bereid om hem te vergezellen. Eens ze toegekomen zijn en Kādir het woord krijgt van de Śāh, zet Ramzānī zijn verhaal zonder twijfel kracht bij.

“Ramzānī riep uit, om toch maar een goede uitkomst te bekommen, tot de Śāh, “Het is niet alleen dat, Majesteit, hij pest deze arme man hier ook heel erg!””

Ramzānī blijkt nogal goedgezind te zijn en na zijn bezoek aan de Śāh, kan hij er geen slecht woord meer van horen en wordt één van zijn speciale volgelingen. Wanneer Kādir in het ziekenhuis ligt, volgt Ramzānī de instructies op van de Śāh en gaat erna op bezoek bij Kādir om hem het laatste nieuws te melden.

Pīrū is de slechterik van het verhaal. Hij is opvliegend en dreigt vlug met zijn vuist. Wanneer hij in dezelfde buurt als Kādir ijs begint te verkopen, trekt hij zich niets aan van oneerlijke concurrentie. Hij verkoopt zijn ijs heel goedkoop. Of het al dan niet waar is wat Kādir zegt over Pīrū's ijs, weten we niet. We weten dus ook niet hoe hij de mogelijkheid heeft om zijn goederen voor die prijs te verkopen. Hij is al snel op zijn tenen getrapt en kan het niet verdragen wanneer Kādir met een zelfgenoegzame blik op zijn kap zit. Kādir, die dit merkt, kan er niet snel genoeg bij zijn en begint hem nog meer op te hitsen. Kādir deelt, in al zijn grootsheid, enkele meppen uit. Pīrū houdt het niet meer vol en slaat terug met zijn vuist.

“Kādir Miyām zijn ego was murenhoog. Hij kwam uit zijn winkel, hij nam Pīrū vast, hij gaf hem een paar meppen”.

“[Pīrū] werd razend door de irritatie omdat zijn kurtā kapot was en door de belediging. Hij duwde Kādir tegen zijn borst en sloeg vier maal met zijn vuist.”

Hij is verbaasd over zijn eigen kracht want het was niet zijn bedoeling om Kādir het ziekenhuis in te slagen. Hij blijft een beetje verdwaasd zitten en wordt dan door de politie gearresteerd.

Van de Śāh wordt gezegd dat hij rond de vierhonderd jaar is. Hij bezit

magische krachten en maakt er gretig gebruik van om mensen te helpen. Hij lijkt een vriendelijk man die het goed voorheeft met zijn zwakkere medemens. Hij is afkomstig uit Pāṭenālā en, volgens Kādir, bekend over de hele wereld. Hij houdt zijn zittingen in een oud vervallen huisje dat er al jaren staat. Of dit ook zijn woning is, is niet duidelijk. Hij ontvangt de mensen, helpt hen door *mantra's* uit te spreken en instructies te geven om het kwade te weren.

Hij wil zijn status graag te kennen geven, dit merken we vooral aan zijn verschijning wanneer hij toekomt om de mensen te ontvangen. Hij is helemaal opgedirkt met sierraden, zijn baard gekleurd met henna en hij heeft rijkelijk schmink aangebracht. Hij doet zich heel onderdanig voor tegenover de mensen die hem komen bezoeken.

““Alles gebeurt bij uw gratie, Majesteit! Wij mensen vallen neer voor uw voeten.”

“Nee, nee, vriend, zeg zulke dingen toch niet. We zijn allemaal de dienaren van God. Wij krijgen steun onder de bescherming van precies zijn stappen.””

Hij blijkt echter niet zo eerlijk en rechtvaardig te zijn als hij zich voordoe. Hij misbruikt zijn krachten om geld uit de armere mensen te slaan. Dit wordt duidelijk als hij nog eens een bijkomend bedrag verwacht van Kādir om de vernietiging van Pīrū te bewerkstelligen, hoewel hij goed weet dat Kādir niet zo veel verdient.

5. Nevenpersonages

Naast onze hoofdpersonages zijn er niet zoveel belangrijke nevenpersonages meer. Choṭā Mirzā is de aanstoker van de ruzie tussen Kādir en Pīrū, wanneer hij als

vaste klant van Kādir zijn ijs gaat kopen bij Pīrū, omdat het daar goedkoper is. Hij luistert wel naar de uitleg die Kādir geeft om te verklaren waarom Choṭā Mirzā bij hem moet ijs kopen, maar vertrekt gewoon, al lachend.

De aanwezigen bij de Śāh worden niet beschreven, maar dankzij hen komen we wel een aantal dingen te weten in verband met alle daden die de Śāh de laatste tijd heeft verricht. Ze voelen zich allemaal onderdanig aan hem en aanbidden hem. Er valt geen slecht woord over zijn reputatie.

6. Tijd en Ruimte

We krijgen enkele tijdsaanduidingen waardoor we kunnen besluiten dat dit verhaal zich afspeelt over een tijdspanne van enkele dagen. Het begint allemaal op de dag dat een vaste klant van Kādir ijs koopt bij zijn concurrent.

“Op een dag kocht Choṭā Mirzā, een vaste klant van Kādir Miyām voor één paise ijs bij Pīrū.”

Diezelfde dag ontstaat er een ruzie tussen Kādir en Pīrū en beslist Kādir om bij de Śāh te gaan om een oplossing te zoeken.

Hoeveel tijd er zit tussen de beslissing om naar de Śāh te gaan en het effectief gaan, wordt nergens vermeld. We kunnen wel vermoeden dat ze zo snel mogelijk vertrekken. Het bezoek zelf zal ongeveer een dag hebben geduurd.

Dan komen we op de volgende dag terecht, waar melding wordt gemaakt van het feestje dat de vorige nacht is gehouden om de overwinning al te vieren.

“De volgende ochtend:

Kādir zat neer bij zijn winkel en was een bīdī aan het roken. Kreten van tevredenheid slakend, was er een eenvoudige gelukzaligheid op zijn gezicht te lezen.”

Alles volgt elkaar vervolgens chronologisch op: het handgemeen tussen Pīrū en Kādir, Kādir die naar het ziekenhuis wordt gebracht en Ramzānī die hem 's avonds komt opzoeken.

“'s Avonds in het ziekenhuis informeerde Ramzānī Kādir dat de Śāh het bevel had gegeven dat het gevecht van de twee grootmachten begonnen was.”

Het verhaal speelt zich af in een buurt van Lucknow. Daar zijn duidelijke aanwijzingen voor die geen twijfel toelaten.

“...toen zei Kādir Miyān, “Zeg eens! Dit is een grap, God, ken jij de Śāh van Pāṭenālā niet? Woon jij niet in Lucknow?””

De discussies tussen Pīrū en Kādir vinden plaats in een bepaald straatje, waar de winkel van Kādir is en waar Pīrū op het voetpad zijn eigen handel heeft opgezet. Het huis van de Śāh, in Pāṭenālā, wordt uitvoerig beschreven als een vervallen huis dat reeds de Revolutie van 1857 heeft doorstaan alsook de aardbeving van januari 1934.

7. Bespreking

Narratieve opbouw

Het verhaal begint met een inleiding over de activiteiten van de Śāh. We komen iets meer te weten over de buurt waar Kādir al vier jaar werkt en Pīrū het laatste jaar zijn handel heeft opgestart met dezelfde verkoopswaar. Dan volgt de probleemstelling wanneer Kādir's vaste klant, Choṭā Mirzā, overloopt naar de concurrent.

Na de probleemstelling volgt de oplossing, namelijk het bezoek aan de Śāh. Gaandeweg maken we kennis met Kādir's vriend Ramzānī, alsook met enkele andere personages. We krijgen van de belangrijkste personen een duidelijk beeld dankzij beschrijvingen en gestelde acties.

Op het einde van het verhaal krijgen we een mooi besluit. Het probleem kan namelijk niet opgelost worden omdat Kādir niet genoeg geld heeft om de Śāh het extra bedrag te geven dat hij nodig heeft.

Zoals ook bij het vorige verhaal krijgen we een aan elkaar hangende tekst, die subtiel onderbroken wordt om personages voor te stellen. Het verhaal loopt ondertussen gewoon door, zonder de spanning te ondermijnen.

Historische achtergrond

1/ Lucknow

Ikzelf ben nog nooit in Lucknow geweest maar de boeken die ik raadpleegde

om deze stad te beschrijven, brachten me onmiddellijk naar een wereld vol magie met een eigen geschiedenis. Naast Calcutta is Lucknow één van de meest beschreven Indiase steden¹⁸⁸.

In 1580 wordt Lucknow de hoofdstad van de *suba*¹⁸⁹ van Avadha onder Akbar¹⁹⁰. Aurangzeb maakte er een universiteitsstad van met belangrijkste ontmoetingsplaats de *Firangi Mahal*. In het midden van de achttiende eeuw wordt Avadha, samen met Hyderabad, autonoom onder de Moghuls. Lucknow is op dat moment een kosmopolitische stad die immigranten maar al te graag verwelkomde. Ze kent dan ook een enorme populatiegroei onder de Moghuls.¹⁹¹

In het begin van de vorige eeuw was Lucknow gedurende tientallen jaren een thuis voor prominente figuren zoals succesvolle advocaten, belangrijke uitgevers van kranten alsook van schrijvers.¹⁹² In 1920 werd het de hoofdstad van *The United Provinces*. Er ontstond een gecombineerde politieke cultuur, van zowel hindu's als moslims. Soms namen de religieuze problemen van die tijd de bovenhand maar dat heeft de cultuur niet verzwakt. Zelfs wanneer omringende steden overrompeld werden door het hindu-moslimgeweld, bleef Lucknow een veilige haven. Tot wanneer de verkiezingen van 1937 de *U.P. Muslim League* tegenover de *Congress Ministry* plaatsten. Het geweld spoelt ook in Lucknow aan maar desondanks blijft de stad een centraal punt voor nationalistische activiteiten. Het was ook een thuis voor *Congress* leiders, die zowel op lokaal als provinciaal en nationaal niveau aan

¹⁸⁸ V. GRAFF, 1999, p.3

¹⁸⁹ *Suba* = A Mughal imperial province (S. WOLPERT, 1997, p.487)

¹⁹⁰ A. MISRA, 1998, p.9

¹⁹¹ V. GRAFF, 1999, p.3

¹⁹² V. GRAFF, 1999, p.10

politieke activiteiten meewerkten¹⁹³. Onder hen was G.B. Pant, die ik straks verder zal bespreken.

Na de Onafhankelijkheid bleef er een gebroken stad achter. Velen gingen weg naar Pakistan. Er was wel een nieuwe natie geboren maar er bleef een schaduw van pijn achter op de cultuur en de beschaving. Toch bleef het volk hoop en vertrouwen stellen in hun leiders¹⁹⁴.

Tot 1968 bleef *The Congress* aan de macht, dan kwamen zowel moslims als enkele kastengroepen in opstand¹⁹⁵.

2/ Het Nawabi tijdperk van Avadha

In het begin van de achttiende eeuw kwam er meer en meer vraag van plaatselijke heersers die onafhankelijk van de Moghuls wilden regeren. De macht van de Moghuls raakte langzaam aan meer gedecentraliseerd en Lucknow was één van de eerste plaatsen die zich ontrukten aan de macht van de Moghuls en een grotere rol en autoriteit toebedeelden aan hun gouverneur¹⁹⁶.

Dit luidde het ontstaan in van het *Nawabijtjperk* van Avadha met als belangrijkste stad Faizabad¹⁹⁷. Sa'adat Khan, later bekend als Burhan-ul-Mulk, was een Iraniër die zich moest inwerken in een complexe administratieve en culturele situatie die hem onbekend was. Hij was vanuit het Safaviedenrijk vertrokken en bekleedde een belangrijke post bij de Moghuls zelf. Hij kreeg de opdracht om

¹⁹³ V. GRAFF, 1999, p. 11

¹⁹⁴ V. GRAFF, 1999, p.12

¹⁹⁵ V. GRAFF, 1999, p.13

¹⁹⁶ A. MISRA, 1998, p.13

¹⁹⁷ A. MISRA, 1998, p.13

Lucknow onder controle te krijgen, wat hem ook lukte dankzij zijn militaire macht en zijn tactische bondgenootschappen. Hij werkte uiteindelijk de tussenkomst van het keizerlijke hof weg en stichtte zo een stabiele basis voor zijn nieuwe dynastie die verder werd uitgewerkt onder zijn opvolger Safdar Jung¹⁹⁸. Burhan-ul-Mulk werd de eerste gouverneur of *nawab* van het rijk van Avadha¹⁹⁹ in 1722 en regeerde er tot zijn dood in 1738²⁰⁰.

De enige reden waarom de *nawabi's* van Avadha zo een regionale autonomie konden bewerkstelligen, was dankzij hun dynamische politiek die leidde tot economische groei. Degenen die er tegen in opstand kwamen werden met geweld onderdrukt, de anderen die het aanvaardden werden toegejuicht met vele voordelen²⁰¹.

In de periode, tussen 1600 en 1757, dat de Engelsen nog slechts commerciële interesse hadden met India, had Avadha geen problemen met hen. Pas wanneer de Britten de slag bij Plassey, in 1757, hadden gewonnen en een groot gebied in hun bezit hadden, kwam het tot een botsing met de derde *nawab* van Avadha, Shuja-ud-Daula²⁰². In 1764 volgde een nieuwe veldslag tegen de Britten in Buxar. Hij werd geleid door de *nawabs* van Avadha die de koning van Delhi, Shah Alam, en de gouverneur van Bengalen, Mir Qasim, aan hun kant hadden staan²⁰³. De *nawabs*

¹⁹⁸ V. GRAFF, 1999, p.22-24

¹⁹⁹ V. GRAFF, 1999, p.24

²⁰⁰ A. MISRA, 1998, p.1

²⁰¹ V. GRAFF, 1999, p.24

²⁰² V. GRAFF, 1999, p.32-33

²⁰³ A. MISRA, 1998, p.28

verloren het gevecht met als gevolg dat de Britten een deel van het rijk van Avadha annexeerden aan het Britse rijk en de *nawabs* verplichtten tot betalingen²⁰⁴.

Van nu af aan besloten de *nawabs* nooit meer openlijk in gevecht te treden met de Britten maar elk verdrag en elke toenadering werd overschaduwd door een sluier van geweld en complot. Er werden geen wapens meer gebruikt, enkel politieke diplomatie²⁰⁵.

Na de dood van Shuja-ud Dula in 1798 kreeg Avadha aan de ene kant een regionale politieke identiteit die, aan de andere kant, toch indirect werd gecontroleerd door de Britten²⁰⁶. Onder Shuja-ud Dula's opvolger, Asaf-ud-Dula, werd het centrum van Avadha van Faizabad verplaatst naar Lucknow²⁰⁷. De controle van de Britten werd steeds strenger en de militaire macht van de *nawabs* verzwakte²⁰⁸. De *nawabs* hadden slechts contact met de buitenwereld via de Britten, de Britten eisten geld van hen voor eigen doeleinden en weigerden de dingen toe te staan die de *nawabs* vroegen²⁰⁹. Het kwam er op neer dat de *nawabs* slechts officieel macht hadden maar officieus hadden ze niets te beslissen. De *nawabs* werden heel introvert en leefden hun eigen leven binnen de muren van hun stad²¹⁰.

²⁰⁴ R. LLEWELLYN-JONES, 2000, p.2

²⁰⁵ A. MISRA, 1998, p.29

²⁰⁶ V. GRAFF, 1999, p.35

²⁰⁷ A. MISRA, 1998, p.52

²⁰⁸ V. GRAFF, 1999, p.36

²⁰⁹ R. LLEWELLYN-JONES, 2000, p.2

²¹⁰ R. LLEWELLYN-JONES, 2000, p.4

Uiteindelijk werd Avadha in 1856 onder zijn laatste *nawab*, Wajid Ali Shah, volledig geannexeerd door de Britten wegens het wanbeheer van Wajid Ali Shah²¹¹.

3/ Indian Congress Party

Het Indiase nationalisme was altijd al een strijd geweest die te maken had met religie, klasse, kaste en regionale variaties. Er waren reeds eerder invallen geweest van buitenlandse machten maar de Britten waren de eerste die het Indiase land wilden besturen van op duizenden kilometers afstand. De Indiërs hadden nu een gemeenschappelijke vijand waar ze gezamenlijk tegen in opstand kwamen²¹².

De *Indian National Congress* is opgericht in 1885 en had verklaard dat het de basis van de Britse heerschappij wou verstevigen. Al snel bleek dat dit niet het geval was, wanneer ze duidelijk de principes en rechten van de ontwikkeling van de Indiase staat steunden. Hierdoor verloren ze de Britse steun maar kregen die wel dubbel en dik terug van de Indiase bevolking. Ze werd de stem van het volk en leidde het volk na amper 62 jaar naar de Onafhankelijkheid²¹³.

4/ Panthjī

Govinda Ballabh Pant was een belangrijke leider van de *Indian National Congress*. Hij werd *Chiefminister* in zijn geboorte provincie van Uttar Pradeś na de Onafhankelijkheid in 1947²¹⁴. Hij was oorspronkelijk afkomstig uit de stad Lucknow. Hij bleek niet enkel uitstekend werk te verrichten op administratief vlak maar hij

²¹¹ V. GRAFF, 1999, p.45

²¹² S. WOLPERT, 1997, p.250

²¹³ S. BHATTACHARYA, 1967, p.462

²¹⁴ S. BHATTACHARYA, 1967, p.668

was ook een goed politicus²¹⁵ en werd opgenomen in het centrale kabinet van Nehru waar hij *homeminister* werd²¹⁶. Doch dacht hij, na de Onafhankelijkheid, met weemoed terug aan de Britten²¹⁷. Wanneer de Onafhankelijkheidsdag naderde was hij diegene die de Britse politie verwittigde dat een aantal mensen van plan waren de *Union Jack*, de Britse vlag, te stelen van de Britse *Residency*. De vlag had een enorme symbolische betekenis en zou door deze daad ontheiligd worden²¹⁸. Niettemin bleek hij een grote aanwinst te zijn voor het land en bleef zijn ambt beoefenen tot aan zijn dood²¹⁹.

5/ Svaraj van Gandhi

Rond 1920 werd Gandhi de nieuwe leider van de *Indian National Congress*. Hij was degene die het *Purna Svaraj* als doel stelde van de *Indian National Congress*. Dit wilde zeggen dat hij pleitte voor volledig zelfbestuur²²⁰, zowel nationale en politieke als individuele onafhankelijkheid²²¹. Dit wou hij enkel als gevolg van volledig gerechtvaardigde en vredevolle acties bereiken. Hij besliste ook dat het enkel mogelijk was via een geweldloos *noncooperation* beleid naar de Britten toe. Op dat moment traden ook moslimactivisten toe tot de *Indian National Congress*²²².

Op korte termijn had dit alles geen succes. Maar uiteindelijk bereikte de *Congress* meer dan ze had verwacht. Ze kreeg niet alleen zelfbestuur, ze werd

²¹⁵ V. GRAFF, 1999, p.12

²¹⁶ S. BHATTACHARYA, 1967, p.668

²¹⁷ A. MISRA, 1998, p.238

²¹⁸ R. LLEWELLYN-JONES, 2000, p.154

²¹⁹ S. BHATTACHARYA, 1967, p.668

²²⁰ S. BHATTACHARYA, 1967, p.466

²²¹ R.J. TERCHEK, 1998, p.256

²²² S. BHATTACHARYA, 1967, p.466

volledig onafhankelijk van Engeland in 1947. De prijs die ze ervoor moest betalen was de splitsing van India in India en Pakistan²²³.

Culturele achtergrond

Reeds in de Vedische periode is magie en ritueel van groot belang. De *mantra's* in combinatie met de Vedische rituelen mislukken nooit. In de Atharvaveda zijn *mantra's* aanwezig tegen en voor alles: tegen ziekte, om liefde of haat op te wekken, zelfs om een vijand te doden²²⁴. Eeuwen later, in de zevende eeuw, krijgen we de opvoering van *Ratnāvalī*, waar een magicus aan het hof van de koning van Kausambi, in het vierde bedrijf de monarch vraagt welk effect of illusie hij wenst te zien²²⁵. Ook in het moderne Indiase leven wordt er aandacht geschonken en geloof gehecht aan magie en rituelen. Zelfs nu nog worden *mantra's* beschouwd als iets dat de mens kan beschermen of iemand anders vernietigen²²⁶. *Mantra's* worden in verscheidene contexten gebruikt en uitgevoerd door een grote waaier van individuen. Ze kennen enkel succes als ze op de juiste manier worden aangewend²²⁷.

Enkele van de gebruiken die in de volgende tekst worden aangehaald als hulpmiddel om het probleem op te lossen, heb ik teruggevonden en kort besproken.

²²³ S. BHATTACHARYA, 1967, p.467

²²⁴ K.K. KLOSTERMAIER, 1994, p.78

²²⁵ L. SIEGEL, 1991, p.1

²²⁶ H.P. ALPER, 1989, p.2

²²⁷ H.P. ALPER, 1989, p.6

“Koop voor één paise vlees, plaats een lamp met vettige olie op een schoteltje en zet dat dan op één of andere kruispunt. En morgenvroeg moet je ongeveer één meter rode stof voor twintig ānā paise’s nemen en een verse bloem. Ik zal morgennacht naar het kerkhof gaan en [als] alles in orde is zal jij [look] precies naar daar gaan. Overmorgenochtend zal ik jou een amulet geven. Als Allah het wilt, dan zal de slechterik moeten vertrekken.”

Het kruispunt is een veel gebruikte plaats om het kwade oog af te wenden. Het is een punt waar verschillende wegen samen komen waardoor het kwade oog gemakkelijk weg kan²²⁸. Wanneer iemand ziek is, zullen zijn naasten met waaiers wuiven om de ziekte weg te waaien. Dan worden de waaiers op een kruispunt achtergelaten, in de hoop dat een voorbijganger het kwade oog met zich meeneemt²²⁹.

Tijd is een hele belangrijke factor bij magie. Zonsopgang, de middag en de zonsondergang zijn momenten die veel kracht bezitten. De kracht is afkomstig van de sterren en de planeten en hebben zowel positief als negatief potentieel²³⁰.

Waarom de rituelen in het verhaal zich moeten afspelen op een kerkhof, heb ik nergens terug gevonden maar ik veronderstel dat het te maken zal hebben met de angst die deze bepaalde plaats bij de Indiër inboezemt.

Het kopen van vlees, de lamp die moet geplaatst worden op het kruispunt, het kopen van rode stof en de verse bloem, is mij ook een raadsel. Maar aangezien

²²⁸ J. ABBOTT, 1984, p.128

²²⁹ J. ABBOTT, 1984, p.56

²³⁰ J. ABBOTT, 1984, p.251

er, zoals eerder gezegd, zo een grote waaier aan mogelijkheden is van verschillende rituelen, zal dit vermoedelijk ook wel zo zijn eigen betekenis hebben.

Maatschappijkritisch werk

Ook in dit verhaal merken we een hele subtiele kritiek op. De goedgelovige Kādir leidt rustig zijn eigen leven, tot zijn concurrent, Pīrū klanten van hem begint af te nemen. Hij roept, samen met zijn vriend Ramzānī, de hulp in van de Śāh. Ze hebben er alle vertrouwen in en Kādir belooft hem het geld dat hij op één dag verdient. De Śāh heeft alle macht in handen en maakt misbruik van het geloof en vertrouwen dat de mensen in hem hebben. Hij begint de kwade geest uit Pīrū te verwijderen maar kan slechts verder doen als Kādir hem nog eens vijftig roepies bijgeeft. Nochtans weet hij dat Kādir geen rijk man is maar daar staat hij blijkbaar niet bij stil. We komen niet te weten of Kādir hem effectief het geld geeft want daar stopt het verhaal. We weten enkel dat hij niet zoveel geld heeft.

“Moe door de pijn, met bleke energieloze ogen naar Ramzānī kijkend, zei Kādir met geslagen stem en een gebroken hart, “Vijftig roepies? Waar zou ik die halen, bābā²³¹?! Oh mijn Allah!””

De Śāh misbruikt dus duidelijk de arme, naïeve man voor persoonlijke doeleinden, namelijk zijn eigen rijkdom vergroten. We kunnen vermoeden dat hij dit niet enkel bij Kādir doet maar bij de meeste mensen die zijn hulp nodig hebben. Wat we ook niet te weten komen, is of zijn hulp ook werkelijk een verschil maakt. Na de eerste sessie, die bijgewoond werd door Ramzānī en Kādir, is het enige

²³¹ बाबा = m.inv. father, grandfather, colloq. senior, or respected person (term of address) (Mcgregor, p.725)

gevolg dat Kādir in het ziekenhuis beland en Pīrū (tijdelijk) in de gevangenis. De tweede sessie volgt op de avond dat Kādir in het ziekenhuis ligt. Het was een groot gevecht geworden tussen twee grootmachten maar kon slechts volledig worden verdergezet op voorwaarde dat de Śāh het geld krijgt.

3. B. Vertaling

De Śāh van Pāṭenālā die met de kracht van een *mantra*²³², van een leeuw een schaap kan maken, stond bekend als de duivel. Hij gaat op de borst van één of ander lijk zitten, op een crematieplaats, rond middernacht tijdens *Holī*²³³, *Dīwālī*²³⁴ of *Daśrā*²³⁵. Hij giet bloed van een geitenbok in de schedel van de outcast. Dan schrijft hij een *mantra* op de lever van een uil, met een veer van een bergeend, waardoor niet alleen de mens maar ook de duivel begint te kwispelen als een hond. Kādir Miyām beweert dat hij een kwart eeuw minder dan 400 jaar oud is maar Maulā Pahlavān zegt dat hij een kwart eeuw meer dan 400 jaar oud is.

Die winkeliers, die gevestigd zijn binnen het district van Navab Munna Sabab, die een vermindering krijgen van tweehonderd roepies, in de woorden van Candā navāb alias Caṁd Lakhnavī, elke zondag zorgeloos en rustig neerzittend, zijn het werk van Allā Miyām zelf²³⁶.

Na slechts een aantal keren bij een handlezer te zijn geweest in verband met de stoel en de stok van Kādir Miyām, was Pīrbakhś die dag van zijn stuk over iets.

²³² मंत्र= m. a sacred verse or text, esp. Of the Vedas, a formula sacred to a part. deity, a magical formula, incantation, spell (Mcgregor, p.779)

²³³ होली= f. the hindu spring festival, held on the day of the full moon of the month Phalgun (Mcgregor, p.1082)

²³⁴ दीवाली= f. a festival in honour of Laksmi, held at the new moon of the month Karttik (when houses and buildings are illuminated) (Mcgregor, p.500)

²³⁵ दशरा= m. the festival in honour of the river Ganges held on the tenth day of the bright half of the month Jeth (Mcgregor, p.484)

²³⁶ नवाब मुन्ना साहब के हाते में बसनेवाले दुकानदार दो सौ रुपये माहवार के बसीकेदार चन्दा नवाब उर्फ चाँद लखवी के शब्दों में ऐन एतवार के दिन इतमीनान के साथ बैठकर बनाए गए खुद अल्ला मियाँ की कारीगरी के खास नमूने हैं = met deze zin had ik vele moeilijkheden en ben te rade gegaan bij Dr. Vijaya Pant die mij via email op 15/07/04, een mogelijke vertaling heeft gegeven. Het wijst er op dat de winkeliers tot een speciale klasse behoren. De moeilijkheid ligt, volgens haar, in het gebrek aan leestekens.

In deze buurt verkoopt Kādir Miyām al vier jaar ijs en Pīrū heeft precies één jaar geleden een weegschaal gehangen op het voetpad en nadat hij twee blokken ijs nam, ging hij zitten en begon te roepen, “Vriend, vijf *ānā* ’s²³⁷ voor veertig kilo is gratis!”

Op een dag kocht Choṭā Mirzā, een vaste klant van Kādir Miyām voor één *paise*²³⁸ ijs bij Pīrū . Het was alsof iemand met zijn vuist op Kādir Miyām s borst sloeg. Kādir hield hem tegen en zei tot hem, “U ook al Meneer, op wiens bevel kwam je opdraven, zeg eens? Is dit ijs het dan waard om te kopen?”

Choṭā Miyām zei lachend, “Waarom vriend, is er iets mis mee?”

“Wel Meneer, de buitenlanders van het belangrijkste bataljon daar, zijn gewassen met het water hiervan. Het overgebleven ijs heeft hij uit handen van zo’n laag volk en op die manier maakt hij winst²³⁹. Zo verkoopt hij dan veertig kilo’s voor vijf *ānā*’s. Bij mij, Meneer, komen de goederen direct van de groothandel. Als de groothandelaar zegt dat ik moet verkopen voor twee *ānā*’s dan verkoop ik voor twee *ānā*’s, anders kan ik het even goed laten smelten. [Als de prijs] acht *ānā*’s is dan kan het geen vierde minder zijn, tenzij voor iemand die gierig is²⁴⁰.”

Zijn vriend Ramzānī keek met een ernstig gezicht en zei tot Kādir Miyām, “Goh, dat zal wel zijn. Jij ook vriend, waarom is de *Kāzī*²⁴¹ mager? Ze zeggen dat het door de zorgen over de stad is. Neen, vriend, laat deze ruzie maar achterwege. Echt is echt, vals is vals. Deze jongen, Pīrū , hoeveel dagen zal hij ijs verkopen?”

Ramzānī legde troostend zijn hand op de rug van Kādir Miyām. Choṭā Miyām ging lachend weg.

²³⁷ आना = m. a coin equal to one sixteenth of a rupee (Mcgregor p.87)

²³⁸ पैसा = m. a coin equal in value to one hundredth of a rupee (Mcgregor p.647)

²³⁹ अग्रे कौड़ी सीधे कर्ते हैं = letterlijk: zo maken zij hun geld goed

²⁴⁰ गरीबपरवर= letterlijk: iemand die de armoede koestert

²⁴¹ काज़ी= m. musl. A judge or magistrate, uitdrukking; if the *Kāzī* is thin, it’s because of his (official) worries about the city (Mcgregor p.187)

Pīrū Miyām maakte een hoofdgebaar, hij ging gewichtig tot bij de winkel van Kādir Miyām en zei nogal arrogant, “Je ziet eruit als een slechte geest maar je hebt het temperament van een engeltje. Ik zweer je, je zal zo hard geslagen worden dat je er niet goed van zal zijn²⁴², zoon! Heb je mijn klanten afgeschrikt?”

“Zeg, denk je dat het gemakkelijk is iemand zo hard te slaan? Tot nu toe ben je nog niet in de klauwen van een sterk persoon gevallen, anders zou deze arrogantie al verdwenen zijn, Miyām, begrepen?” sprak Kādir arrogant met de borst vooruit.

Pīrū zette enkele stappen naar voor en zei, “Wat zei je? [Durf je dat] opnieuw te zeggen?”

“Wat ik gezegd heb? Alleen maar wat er in mij opkwam! Kom maar op als je durft!” Onmiddellijk kwam de krakende hand van Pīrū neer op de opgepoetste schedel van Kādir. Enkele mannen kwamen ertussen om ze tegen te houden. Kādir nam de op de grond gevallen *dupallī*²⁴³ hoed op, zette hem op zijn hoofd en zei, “Hij maakt wel erg veel tumult. Hij wordt een echte Rustam-e-Hind²⁴⁴. Heeft hij, denkende dat ik zwak ben, mij snel een mep verkocht. De eed van mijn jeugd, als ik hier niet op reageer dan is mijn naam niet Kādir. Noem een moslim geen ongelovige, een ongelovige, ja.”

Pīrū zat stilletjes op een stoel en liet de botten van zijn hand kraken. Kādir zei zachtjes tot Ramzānī, “Ga jij naar de Śāh?”

“Welke Śāh?”

²⁴² सब सिसट्टी-पिपट्टी गुम हो जाएगी= letterlijk: dat je al je zintuigen zal verloren hebben

²⁴³ दुपल्ली टोपी= een omkeerbare hoed die zowel langs binnen als langs buiten kan gedragen worden. Ik heb dit in geen enkel woordenboek teruggevonden maar ik heb deze informatie gekregen van Dr. Vijaya Pant via email, op 15/07/04

²⁴⁴ Dit is een gevechtstitel die wordt uitgereikt aan de beste Indiase worstelaar. (http://indianexpress.com/full_story.php?content_id=16634, pagina geraadpleegd op 16/04/04)

Hij klopte zachtjes met zijn hand terwijl hij een hand op zijn wang legde. Hij keek [hem] even verbaasd aan en toen zei Kādir Miyām, “Zeg eens! Dit is een grap, God, ken jij de Śāh van Pāṭenālā niet? Woon jij niet in Lucknow? De hele wereld komt aangelopen om zijn voeten te kussen en...”

Beschaamd zei Ramzānī nogal scherp, “Ik heb het al begrepen, Miyām! Wel, wat ga je daar bij hem doen²⁴⁵?”

“Als het door zijn toedoen niet opgelost is na twee dagen²⁴⁶, dan laat ik mijn snor afscheren²⁴⁷, begrepen?”

Ramzānī zei, “Ja vriend, ik heb daarover ook al veel gehoord maar ik heb er nog nooit mee te maken gehad.”

Kādir bracht zijn hand naar voren, maakte een teken in de lucht en zei, “Dat is nog eens een man. De eed van God, dat is een zaak om te aanbidden. Een dag of vier vijf geleden heeft hij met grote bekwaamheid, al zittend, met een vingerknip de kwade geest uit het hoofd van de vrouw van Jabbār verwijderd. De ticketverkoper boven Husenī ken je toch immers, wat een sterke spreuk had hij over zich gekregen. Maar broer toch, de Śāh is perfect, van het moment dat hij het te weten kwam sprak hij een toverspreuk uit waardoor de spreuk die in werking was werd opgeheven. Husenī is één van zijn speciale volgelingen, niet?”

Ramzānī Miyām keek vol verwondering naar Kādir. Een moment bleef hij als verdoofd staan en zei, “God ja!”

Een beetje de draak ermee stekend, zei Kādir glimlachend, “Ik zal je eens iets zeggen en je zal voor een verrassing staan. God hij is een engel! Een engel! In slechts

²⁴⁵ उन्के यहाँ क्या करेगे जाकर= letterlijk: wat zal je doen als je bij hem bent geweest

²⁴⁶ उन्की मेहरबानी से दो दिन में बेटा की आँतें न कट जाएँ= letterlijk: als we door zijn toedoen, in twee dagen de ingewanden niet zouden snijden van de jongen

²⁴⁷ Een snor wijst op zelfrespect en trots, Kādir heeft er in dit geval dus alles voor over om zijn doel te bereiken.

een minuutje kan ik van jou een heilige maken²⁴⁸ en dan kan ik je een plaatsje laten verwerven op de Maidān van Rāmlilā van Aisbāg²⁴⁹. Wat heb je hiervan onthouden?”

Nadat Kādir indruk had gemaakt met zijn zaak op Ramzānī, lokte hij in hem een verlangen uit om bij de Śāh op bezoek te gaan. Zijn nieuwsgierigheid kon nu niet meer extra aangewakkerd worden door deze fascinerende woorden. Hij zei volhardend tot Kādir Miyām, “Wel, vriend, wanneer zou jij bij hem gaan? Jij zou toch zeker²⁵⁰ wel tijd maken voor je vriend. De geleerde zal deze zoon Pīrū een uitstekende les geven, de dief!”

Dit huis van Pāṭenālā zal wel vijf à tien jaar voor het *Navābī*-tijdperk van Avadha²⁵¹ geconstrueerd zijn. Nog voor de bakstenen die hiervoor [liggen] uit de muur waren gevallen, zaten ze reeds los²⁵². Het was een klein huisje van één verdieping van voor het jaar vierendertig wanneer de verschrikkelijke aardbeving²⁵³ was, en nog veel vroeger, van voor zeventijftig²⁵⁴. De herinneringen aan de revolutie drukten een stempel op de uiterlijke vorm [van het huis] en ook vandaag nog was

²⁴⁸ विलायत= government, power, dominion, sanctity , the office or dignity of a Saint, + पाना= to attain the rank or dignity of a saint, (Platts, p. 1200), met पहुँचना wordt het niet vermeld maar deze twee werkwoorden hebben wel ongeveer dezelfde betekenis

²⁴⁹ ऐशबाग के रामलीला वाले मैदान = plaats in het Noorden Lucknow waar de vierde *nawab*, Asaf-ud-Daula (1774-1798) de gewoonte had om *Holi* te spelen. Na de revolutie van 1857 leek de tuin verlaten en was het een thuis voor zwervende dieren (A. MISRA, 1998, p.169)

²⁵⁰ खामखा= adv. surely, positively, intentionally, without fail (Chaturvedi, p.179), bij McGregor vinden we het ook terug maar dan onder ख्वामख्वाह= adv. willy-nilly, of necessity (McGregor, p. 247)

²⁵¹ Zie bespreking

²⁵² सामने की छोटी-छोटी पुरानी लखौरी ईटें मकान से अप्ना सम्बन्ध छोडकर दीवार को खोखला चुकी थीं= letterlijk: nog voor de bakstenen hiervoor de band met het huis waren verloren, hadden ze de muur reeds uitgehold

²⁵³ Op één januari 1935 was er in Noord-India een aardbeving die meer dan 10700 mensen het leven kostte (www.brainyhistory.com, pagina geraadpleegd op 26/07/04)

²⁵⁴ Hier wordt verwezen naar de Revolutie van 1857

het van belang in zijn vervallen toestand. In de kleine zitruimte, waar een kapot tapijt was uitgespreid, lag een oude matras op de bank met honderden vlekken van olie en inkt, een dozijn plekken²⁵⁵, en op het bleke doekje was een steunkussen geplaatst. Het was de plaats van de Śāh. Voor de bank stond een kleine tafel waarop een ijzeren hand stond, [alsook] een amulet dat gemaakt was van een dozijn rode stoffen. In de aarden drinkbeker was wierrook en gomhars geplaatst. Aan de andere kant van de tafel stond een *hukkā*²⁵⁶ en een mok²⁵⁷. Op de grond zaten enkele mensen van de Śāh en viervijf [mensen] die neerzaten, verlangend naar een amulet²⁵⁸, en ze keken uit naar de [komst van de] Śāh.

Eén iemand zei, “Heb jij gehoord over die overval die is gepleegd op Maul Bīgamj gisteren?” Een andere zei, “Ja, vriend, een overval op klaarlichte dag. Het was wel geen Engelse heerser [maar] zijn gedrag was zoals dat van een *Navābī*²⁵⁹. Hij was de zestig al gepasseerd²⁶⁰. Hij had de gewoonte gehad alles te weten van horen zeggen maar nu kwam hij ook kijken, vriend!”

Een derde zei, “Het was een lid van de Indian Congress Party²⁶¹. De regering is toch wel een beetje onverschillig dat ze snel *svarāj*²⁶² gaven. Gandhi Jī was luid *svarāj- svarāj* aan het roepen. De regering zei, “Neem het dan, we gaven het, regel het dan [maar].” Vriend, zij gaven toch *svarāj* en ze hebben snel de criminelen vrijgelaten uit de gevangenis...”

²⁵⁵ पैबन्द= a patch (S. S. Parikh, p.519)

²⁵⁶ हुक्का = een waterpijp (Mcgregor, p. 1076)

²⁵⁷ गडुवा= m. a drinking pot with a spout, a mug (Chaturvedi,p.189)

²⁵⁸ ताबीज़= amulet, talisman (R.C. PATHAK, p.321)

²⁵⁹ नवाबी = f. position or status of a *navāb* (zie eerdere voetnoot)

²⁶⁰ सिन= leeftijd (Platts, p.679)

²⁶¹ Zie bespreking

²⁶² Zie bespreking

Een [andere] persoon, die eerder verwonderd en stil aan het luisteren was, zei [nu], “Luister eens. Ik was zo aan het denken; uiteindelijk, deze hoofdminister van het Congres, hoe noemt hij ook weer, wel, deze Panthjī²⁶³ waarom kwam hij precies naar hier?”

Precies op dat moment kwamen Kādir en Ramzānī de kamer binnen. Plots waren alle ogen op hen gericht en vervolgens vroegen ze nieuwsgierig en gelijktijdig aan de sprekers, “Wel, is Panthjī gekomen? Bij de Śāh?”

Een andere zei, “Ja, vriend, wat is daar zo verrassend aan? Onze Śāh is immers helemaal niet²⁶⁴ slecht. Zijn naam is bekend in de verschillende provincies, weet jij dat, Miyām?”

Kādir klopte op Ramzānī’s rug en zei zacht, “Heb je het gehoord, vriend, zelfs Panthjī is hier gekomen.”

Ramzānī bleef een beetje verbaasd zitten. Zijn gezichtsuitdrukkingen maakten duidelijk dat het karakter van het bodemloze vertrouwen voor de Śāh in zijn geest vorm kreeg en de wens om hem te zien was sterker dan ooit²⁶⁵. Hij vroeg Kādir, “Wanneer zal de Śāh komen, vriend?”

Kādir zei tegen hem, “Hij zal er zijn van zodra hij komt!” Vervolgens, neergezeten sprak hij bescheiden tot de anderen, om zijn eigen ontmoeting te bewerkstelligen, “Zeg, waarom²⁶⁶ kwam Panthjī, vrienden?”

Hij zei, “Hoe zou ik het nu zeggen, Miyām! Gisterenmiddag kwam hij met zijn motor tot op het einde van de straat en stond die daar. Ik stond daar toevallig

²⁶³ Zie bespreking

²⁶⁴ थोड़ा ही= echte betekenis is “en beetje” maar in de spreektaal wordt het gebuikt als helemaal niet (mondellinge afspraak Ch. Everaert 06/04/04)

²⁶⁵ उनके दर्शन करने की इच्छा प्रतिवक्षण तीव्र होती ही चली जा रही है= letterlijk: de wens om hem te zien bleef op elk moment aanwezig

²⁶⁶ किस किस सिलसिले में= letterlijk: in welke context

een *bīḍī*²⁶⁷ te roken aan de winkel van Salārū. Daar recht tegenover zag ik Panthjī . Hij vroeg mij informatie over de Śāh. Ik nam hem mee naar hier. Gedurende twee uur waren Panthjī en de Śāh alleen om iets te bespreken in de *mutabātir*²⁶⁸. Wanneer ik verder ging zag ik een amulet in zijn hand. Allah weet het, broer, wat het mysterie is. De zaken van de belangrijkste mensen, precies dat is geweten.”

Een ander zei, “Wel, hij zal vermoedelijk gekomen zijn in verband met zijn regering. Hij is lid van het Congres. De Engelsen zijn geslepen, wat wil je doen? Ze hebben hun eigen principes helemaal niet opgegeven.”

Alle mensen waren beïnvloed door deze conversatie en een tijdje bleven ze gefascineerd en zoals een beeld²⁶⁹ zitten. Dan hoorde men het herhaaldelijk geluid van sandalen als waren ze heel dichtbij. Het volgende moment ging de deur open en trad de Śāh de kamer binnen.

Allen stonden recht om een gunst te ragen.

Hij droeg een zwarte, lange mantel, rond de nek een schelp, een zeeschelp, cowrieschelpen en vijf à zes sierraden van grote koralen, allemaal door elkaar. Aan beide oren een vleugje parfum, in de ogen was fijn *surmā*²⁷⁰ [aangebracht], de lange haren hingen los op zijn hoofd en zijn borst, zijn lange baard was gekleurd met henna²⁷¹. Het begin van zijn baard was wit waardoor de schittering van zijn donker en lieflijk gezicht vergrootte. Iemand boog neer, raakte groetend de vloer en sprak nederig, “Ik groet U met respect, Majesteit.”

²⁶⁷ बीड़ी= f. a twist of tobacco rolled in a tobacco leaf, to be smoked (Mcgregor, p.739)

²⁶⁸ मुतबातितर heb ik in geen enkel woordenboek gevonden, ik vermoed dat het hier om een bepaalde plaats in het huis gaat

²⁶⁹ मूर्ति= f. the body, a figure, ..., a statue (Chaturvedi p.620) + -वत् = zoals

²⁷⁰ सुर्मा = m. powdered sulphide of antimony or lead. Specif. a cosmetic of antimony or lead sulphide applied to the eyes (Mcgregor p.1030)

²⁷¹ मेहदी = myrthe, the leaves of this plant yield a red colour which Indian females stain the palms of their hands, soles of feet en nails (R.C. PATHAK, p.624) henna op grijs haar geeft een oranje kleur zoals jinns (mondeline informatie Ch. Everaert, 06/07/04)

“Ach, het is Miyām Husenī! Wees gelukkig, vriend, wees gelukkig! Zeg eens, Miyām, is alles in orde?” vroeg de Śāh.

“Alles gebeurt bij uw gratie, Majesteit! Wij mensen vallen neer voor uw voeten.”

“Neen, neen, vriend, zeg zulke dingen toch niet. We zijn allemaal de dienaren van God. Wij krijgen steun onder de bescherming van precies zijn stappen. *Bism-i-'llāh al-rahmān al-rahīm*²⁷². U bent het immers, U bent het immers!” Hij greep beide oren, hief de handen in de lucht, keek verrukt naar boven²⁷³, hij haalde zijn voeten uit zijn sandalen, [zat] op zijn knieën en ging dan op een stoel zitten. Nadat hij de rook van wierrook en gomhars in zijn handen had gewreven, begon hij het ook op zijn gezicht en baard te doen.

“Wel, Majesteit, voor ons bent U immers op dit moment de profeet” zei Miyām Husenī verrukt.

Twee, drie van de aanwezigen, knikten instemmend. Ondertussen boog de Śāh herhaaldelijk het hoofd in gebed voor de tovenaar en bleef bij zichzelf in elke vorm de eigen kwaliteiten prijzen. De mensen die neerzaten, geslagen door verbazing bewogen hun nek en bleven maar applaudisseren. Een man stond op en vertelde zijn barmhartig verhaal met een aangrijpende stem nadat hij in de nabijheid van de zitplaats van de Śāh had plaatsgenomen. De Śāh gaf hem de oplossing om één of ander amulet op een dwarsweg te vereren, in ononderbroken woorden.

Langzamerhand deed hij teken naar Kādir Miyām en zei, “Ja, vriend, wat heb jij te zeggen?”

²⁷² Vertaling: “In de naam van Allah, de barmhartige, de meewarige.” Dit is een islamietische uitdrukking om verbazing met verwondering uit te drukken en wordt regelmatig gebruikt (Harder, E., 1983, p. 219)

²⁷³ Dit wordt gedaan om het kwade oog af te wenden (mondeline informatie Ch. Everaert, 6/7/04)

Kādir en Ramzānī stonden verrukt op en kwamen tot bij de troon van de Śāh. Voorovergebogen, groetten ze twee keer, de twee knieën [op de grond] geplaatst, gingen ze zitten.

Met grote nederigheid en heel verlegen begon Kādir tot hem te spreken, “Wat zou ik zeggen, Majesteit, een man heeft ons enorm lastig gevallen.”

Enige tijd zijn geschminkte²⁷⁴ ogen op het lieflijke gezicht van Kādir vestigend, zei de Śāh, “Zeg eens, van waar komt u?”

“In het huis van uw nederige onderdaan, Malīkhām, wordt er ijs verkocht. Majesteit, het geld dat ik op één dag verdien, hiervoor sta ik onder Uw bescherming. Oh beschermer van de armen, deze schurk die Pīrū wordt genoemd, deze man begon precies dit jaar ijs te verkopen. [Maar] Majesteit, dat is helemaal geen probleem voor mij. Het is alleen zo dat hij door de grootsheid van zijn arrogantie klanten afschrikt en afneemt. Nadat hij goedkoop een blok ijs heeft gekocht waarmee de blanke soldaten zich hebben gewassen verkoopt hij veertig kilo voor vijf *ānā’s*, maar Meneer, wij volgen toch slaafs de groothandelaars.”

Ramzānī riep uit, om toch maar een goede uitkomst te bekommen, tot de Śāh, “Het is niet alleen dat, Majesteit, hij pest deze arme man hier ook heel erg! Kijk maar naar deze middag, hij begon een gevecht met deze arme man in het bijzijn van tien mannen. Het is toch de grootsheid van zijn arrogantie, Majesteit! Niemand doorziet hem immers. Maar ik heb het hem eens goed gezegd, dat er nu in de wereld niet alleen onrecht maar ook bescherming is. Ik zei dat als de Śāh het te weten komt dat je deze man zo neerhaalt dan zal hij je gesnuif hier in één keer stoppen. Dan zei hij zo’n dingen over Uw glorie, oh Majesteit, dat ik rood aanliep van woede²⁷⁵. Ik zei, ‘Wat insinueer jij daar over de Śāh? Dat je zo’n woorden durft

²⁷⁴ Dit woord heb ik niet teruggevonden maar uit de context is het af te leiden dat het gaat over de ogen waar *surmā* op aangebracht is

²⁷⁵ मेरी आँखों में खून उतर आया = letterlijk: dat er bloed in mijn ogen kwam

uiten in verband met zijn waardigheid?’ . Tien mannen begonnen hem te bestoken maar behalve naar zichzelf luisterde deze ongelukkige helemaal naar niemand. Een onbeschaafde man, zonder opvoeding en dus liep hij verloren in de grootsheid van zijn arrogantie.”

De Śāh zei, “Wel, je moet je hierover helemaal geen zorgen maken. Ik heb iets te zeggen, laat mij toe te spreken. Ik heb toch gezegd dat ik niet veel waard ben, vriend, maar jullie zijn voor mij alles. Het is zo dat als jullie de arme en de zwakke dienaren van God zouden lastigvallen dan zal het voor jullie slecht aflopen. Het volgende is drie dagen geleden gebeurd. Ik was op weg naar de *rājbazār*²⁷⁶. Een man was een zwakkere aan het slaan met een zweep. De arme man greep mijn voeten vast, hij zei, ‘Oh Śāh, redt [mij], deze man geeft niet eens ons loon en blijft ons opzettelijk slaan. Als we iets terugzeggen, loopt hij om ons [terug] te slaan.’ Ik zei, ‘Vriend, je mag slaan maar sla deze arme persoon niet.’ Hierop werd hij arrogant en spande zijn zweep aan en sloeg die arme [terug]. Ik zei, ‘Let op, sla nu toch niet!’ Maar hij dacht er niet eens aan. Vervolgens door één of ander mysterie²⁷⁷ en de wil van God, sneed hij in zijn hand met de zweep en liet hij hem vallen.”

Ramzānī, Kādir en de andere mensen die neerzaten, applaudisseerden verheugd.

Kādir vouwde zijn handen nederig samen en zei, “Goed, Majesteit, dat is precies ook mijn toestand. Hij bleef constant slaan en kloppen. Hij schold en gebruikte geweld. Wie spreekt er nu tot hem? Hij toch, Majesteit, gedroeg zich als [had hij de] ‘Rustam-e-Hind’ [titel gewonnen] en we zeggen dat Allah er ook voor ons is en Majesteit, Hij ziet iedereen, Hij kent de toestand van de geest van allen. Hij zal over ons waken.”

²⁷⁶ राजबजार = letterlijk: koningsmarkt

²⁷⁷ सर् = mystery (Platts, p.649)

De Śāh zei, “Laat je niet misleiden, vriend! God is heel slim. Hij zond je naar hier en Hij zal over jullie waken. Hij kan zelfs het kleinste beetje geweld op iemand zien, Miyām, je kunt er vanuit gaan dat hij zou zien waar je bent geslagen.”

Kādir nam zijn hoed van zijn hoofd en keek naar de Śāh.

De Śāh keek naar de bedekte wond. Dan schudde hij ernstig het hoofd, de hand over zijn baard wrijvend, zei hij, “Wel, dan sloeg hij jou. Hij heeft de invloed van Satan in zijn hand. Het is mij duidelijk dat de één of andere goddeloze met zijn eigen hand hem heeft betoverd. Het zal een strijd zijn tussen de twee grootmachten, vriend! Maar God is heel slim, Hij stuurde jou naar mij toe.” Zo gezegd, rondgedraaid te midden van de rook van de aanbidding, de wierrook en de gomhars van op een stoel, enkele keren gewreven over het hoofd van Kādir, fluisterde hij. Dan zei hij, “Ga, nu de invloed van Satan uit je hoofd is gehaald. Koop voor één *paise* vlees, plaats een lamp met vettige olie op een schoteltje en zet dat dan op één of andere kruispunt. En morgenvroeg moet je ongeveer één meter rode stof voor twintig *ānā paise's* nemen en een verse bloem. Ik zal morgennacht naar het kerkhof gaan en [als] alles in orde is zal jij [ook] precies naar daar gaan. Overmorgenochtend zal ik jou een amulet geven. Als Allah het wilt, dan zal de slechterik moeten vertrekken.”

Ramzānī en Miyām Kādir bogen heel nederig het hoofd, groetten en stonden tevreden op.

De hele weg liepen Kādir en zijn vriend Ramzānī tevreden te babbelen.

“Wel, wat een nederlaag, Meneer! Laat de Śāh nu maar om het even wie naar zijn huis sturen. Je hebt het gehoord, hé vriend, dat de Śāh helemaal geen losbandig iemand of een schurk is. Hij legde je het verhaal uit” zei Kādir extatisch.

Wanneer een onschuldige ziel gaat zitten, in een uitzinnige²⁷⁸ vreugde²⁷⁹ verzonken, dan wordt een mens helemaal vrij van angst²⁸⁰ en verliest hij zijn zelfbeheersing.

Aangekomen bij zijn winkel, begon Kādir lachend [Pīrū] te waarschuwen, “Hé vriend, deze hand sloeg en dat, mijn zoon, zullen we niet vergeten! Je beschouwde jezelf als een rijkaard, schoft! Aanvaard deze raad, welk plezier heb je [toch] in het pesten van de armen en de zwakken?”

Hij vroeg, hij probeerde iets los te peuteren en Miyām Kādir wou [nog iets] zeggen wanneer Ramzānī, in zijn vingers knippend, zei, “Ook jij vriend, bent in staat om [alles] los te laten om rond te zwerven in de tuin van de Company²⁸¹. Ik heb honderdduizend keer gezegd dat je geen dwaasheden moet verkopen. Wat moet er gebeuren voor je iets doorhebt? Lafhartige²⁸²...”

Lachend, zijn oren allebei vasthoudend, zei Miyām Kādir tot hem, “Goed, *bābā*²⁸³, vergeef de gevallen, Miyām!”

“Nee, u bent voor twee keer niets²⁸⁴ gekomen, je begon een ijdel gesprek over iets dwaas. En als hij van één of andere kwaadaardige het amulet heeft genomen, wat dan?”

“Het is goed, laat het nu maar zo. Wie is er in de wereld die tegen de Śāh op kan²⁸⁵, wie? Zelfs hem kan hij ten gronde richten.”

²⁷⁸ उनमतकारी= enkel te vinden als we het in samenstelling zoeken, nl. उन+मत+ कारी= uitzinnig

²⁷⁹ प्रसन्नता= f. happiness, joy, delight, pleasure, favour (Chaturvedi p.502)

²⁸⁰ निरभीक= adj. fearless, dauntless, undaunted (S.S. Parikh, p.430)

²⁸¹ Mogelijk een verwijzing naar de Britse East India Company, betekenis: leuren met de vijand, voordeel uit de vijand halen

²⁸² तुम क्या खाके किसी से कुछ समझोगे डेढ़ पसली के आदमी= letterlijk: na iets gegeten te hebben van iemand zal je het uiteindelijk verstaan, man van een halve rib

²⁸³ बाबा = m.inv. father, grandfather, colloq. senior, or respected person (term of address) (Mcgregor, p.725)

²⁸⁴ ख्वामख्वाह = willy-nilly, zie supra

Ramzānī was nieuwsgierig. Na te hebben gehoord uit noodzaak over de grote beroemdheid van de Śāh, kreeg hij een ongelooflijk vertrouwen voor die gevestigde magiër en een eindeloos respect voor zijn tantrische vaardigheden. Hij werd met veel enthousiasme een volgeling van de Śāh.

Die dag vertrok hij heel vroeg en nam het amulet mee voor Kādir. En overeenkomstig het bevel van de Śāh om 's nachts de crematieplaats te vereren, kwam hij bij de dienst van de Śāh aan [met] een fles wijn, ongeveer een meter rode stof, twintig *ānā paise's*, een vleugje parfum, bloemen, en suikercake enzovoort. Hij kuste de zoom van zijn zwarte cape en kwam dichterbij. De Śāh gaf hem en zijn vriend het 'vrees niet'-teken, hij verzekerde hem de vernietiging van de kracht van Miyām Pīrbhaksh .

De volgende ochtend:

Kādir zat neer bij zijn winkel en was een *bīdī* aan het roken. Kreten van tevredenheid slakend, was er een eenvoudige gelukzaligheid op zijn gezicht te lezen.

Precies zo, een hele mooie zijden *tahmad*²⁸⁶ vastgebonden, een ingestopte mousseline²⁸⁷ *kurtā*²⁸⁸ dragend, stond Miyām Pīrbhaksh een sigaret te roken terwijl hij een kar zag afkomen die volgeladen was met blokken ijs.

Die dag zagen Kādir zijn ogen dat er een dodelijke bleekheid kwam op het gezicht van Pīrū . Kādir Miyām, zijn gezicht wegend, sprak arrogant, "Luister eens,

²⁸⁵ शाहजी का इल्म काटनेवाला दुनिया में है कौन= letterlijk: wie in de wereld kan de kennis van de Śāh snijden?

²⁸⁶ तहमद = f.m. a cloth worn wrapped around the waist and falling to the ankles (Mcgregor p.445)

²⁸⁷ चिकन = m. embroidered fine muslin (Chaturvedi p.234)

²⁸⁸ कुर्ता = m. a collarless shirt (Mcgregor, p.206)

Miyāṁ, jouw ijs zal op deze hoek blijven. Je blaast al veel te lang te hoog van de toren²⁸⁹. Duw je waterkar²⁹⁰ maar weg.”

Door de bescherming van de Śāh en de grote verdienste beschouwde hij zichzelf als een wolf en Pīrū als een kind van een zwakke geit.

Een trek van zijn sigaret nemend, staarde hij woedend en vol verbazing naar Kādir. De vorige nacht waren er grote feesten gehouden op de zolder van de marktplaats en er was sterke drank gedronken van vijf roepies. Zelfs op dat moment bleef hij nagenieten van die zoete droom. Zijn ogen hadden nog last van de kater en zijn hoofd deed pijn. Zelfs dan nog was hij tevreden. Vandaag wou hij de mensen vertellen dat hij sterke drank had gedronken uit een speciaal verzegelde fles van vijf roepies uit het buitenland Nadat hij Kādir zag, die de gewoonte heeft om te bekvechten voor iets zinloos op die manier, was hij tegelijkertijd verbaasd en boos. Hij zei kwaad, “Hé, wat krijg jij nu? Ruzie maken zo vroeg ’s ochtends voor niets.”

Kādir stond [nog altijd] bij zijn winkel, rekte zich uit en zei, “Blijf nu toch niet [verder doen] met die arrogantie, Miyāṁ; [als] je de ruzie nog gaat verergeren dan zal ik al [je] haar afsnijden. Je bent een echte dandy geworden. Heel die koketterie kan ik in een vingerknip laten afkoelen! Is dat begrepen?”

De verbazing van Pīrū bleef beetje bij beetje toenemen. Hij vroeg zich af op welke ruzie Kādir Miyāṁ nu aan het doelen was. Dan overtrok zijn gezicht door de irritatie van de woede en beledigingen. Hij zette twee stappen naar voren en zei tot Kādir, “Wel, waarom balanceer je nu op het geven van leven? Zo vroeg ’s ochtends is de ruzie sowieso aan het verergeren. Ik voel medelijden voor [je] zwakke geest, anders zou ik je oppeuzelen zoals *cutni*²⁹¹.”

²⁸⁹ सेखी बघारना= to show off, to talk big (informatie via email van Dr. Vijaya Pant op 26/07/04)

²⁹⁰ पनसाला = a stand where water is kept for ditribution (Platts, p.269)

²⁹¹ चटनी = f. a sweet pickle or sauce (Mcgregor p.299)

Kādir Miyām zij ego was murenhoog²⁹². Hij kwam uit zijn winkel, hij nam Pīrū vast, hij gaf hem een paar meppen.

Hij werd razend door de irritatie omdat zijn *kurtā* kapot was en door de belediging. Hij duwde Kādir tegen zijn borst en sloeg vier maal met zijn vuist.

De zwakke en krachteloze Kādir kon deze verschrikkelijke slagen niet verdragen. Het werd hem duidelijk dat zijn ribben [waarschijnlijk] gebroken zouden zijn. Plots werd het heel donker voor zijn ogen. Hij begon te stikken. Zijn hoofd tolde, hij slaakte een vreselijke en pijnlijke²⁹³ zucht en viel, als het ware levenloos, neer op de grond. Er begon bloed uit zijn hoofd te lopen.

De mensen die ernaast stonden en de bloeddoorlopen ogen [van Kādir] zagen, durfden haast niets meer tegen Pīrū te zeggen.

Iemand rende weg, er werd een rapport opgesteld in het politiebureau en de drie-vier overgebleven mensen trachtten Kādir weer bij bewustzijn te brengen.

Pīrū stond recht en ging verward op een stoel zitten, een sigaret rokend staarde hij stil naar de lucht.

De politie kwam en nadat ze [de zaak] hadden onderzocht, arresteerden ze Pīrū. De dokter kwam, hij onderzocht de wond en gaf het advies om Kādir onmiddellijk naar het ziekenhuis te brengen.

Door de pogingen van de dokter kwam Kādir terug bij bewustzijn. Hij deed zijn ogen open en staarde benauwd naar de mensen rondom hem. Zuchtend sprak Kādir traag, "Waar is Ramzānī? Stuur hem naar de Śāh. Die schoft heeft mijn ribben en botten gebroken. Moge God verontwaardigd zijn door dit." Nadat hij naar de hemel had gekeken, probeerde hij met veel pijn zijn beide handen een beetje op te

²⁹² कादिर ने तनकर दुकान पर खड़े होते हुए कहा= letterlijk: zijn verstand was met de zevende lucht aan het spreken

²⁹³ यातना = f. torture, torment (S. S. Parikh, p.707) + मय = prep. In addition (Mcgregor, p.791)

tillen en zei vervolgens, “Oh Allah! Moge de boot van deze schoft verzinken, oh mijn God! Oh! Oh!!”

‘s Avonds in het ziekenhuis informeerde Ramzānī Kādir dat de Śāh het bevel had gegeven dat het gevecht van de twee grootmachten begonnen was. De volgende nacht ging de zaak voort, zelfs in deze gespannen relatie, op de crematieplaats. Een heilige had Pīrū aan de duivel toevertrouwd. Langs de ene kant probeerde de Śāh de heilige in brand te steken door de kracht van een *mantra*. Aan de andere kant was die heilige op de kracht van de *mantra* een tegen*mantra* aan het uitvoeren. Ze vochten de sterren van de hemel²⁹⁴. De hele wereld is verbrand en vergaan tot as. Zeg nu maar dat de Śāh je gered heeft. Als we minstens vijftig roepies zouden hebben, zouden we die schoft volledig ten gronde kunnen richten²⁹⁵. Hij zal aan grote haken worden opgehangen.

Moe door de pijn, met bleke energieloze ogen naar Ramzānī kijkend, zei Kādir met geslagen stem en een gebroken hart, “Vijftig roepies? Waar zou ik die halen, *bābā*²⁹⁶?! Oh mijn Allah!”

Hij sloot zijn ogen. Tranen vloeiden uit zijn ogen en druppelden op zijn bed, waarop zijn oor steunde.

(1936)

²⁹⁴ कल रात इसी लड़ाई में आसमान के तारे टूटते-टूटते बचे= letterlijk: morgennacht zouden de sterren van de hemel in dit gevecht gebroken achterblijven

²⁹⁵ सत्तियानास = ruïne, total destruction (Platts, p.641)

²⁹⁶ बाबा = m.inv. father, grandfather, colloq. senior, or respected person (term of address) (Mcgregor, p.725)

IV. Besluit

De werken van Amritlāl Nāgar die ik vertaald heb, genoten een veel mindere bekendheid dan zijn latere werken. Het is bekend dat hij in zijn latere werken een realistische weergave van universele problemen schetste. Dit bleek ook het geval met mijn teksten. Het *sociaal realisme* waarbij hij geklasseerd werd was reeds aanwezig in deze kortverhalen.

Dankzij de opzoekingen in verband met de culturele en/of historische achtergrond heb ik een duidelijker en beter inzicht in de verhalen gekregen. Zonder deze gegevens gaat een deel van de inhoud van elke tekst verloren. Gegevens tussen de lijnen zoeken was nodig om de kritiek op de maatschappij te ontdekken.

Met deze gegeven besprekingen en vertalingen kan ik besluiten dat ook de verhalen van de jongere Amritlāl Nāgar een realistische inslag hebben met maatschappijkritiek als onderliggende boodschap. Elk verhaal is realistisch, hoewel het fictief is. Amritlāl Nāgar geeft duidelijk niet alleen in zijn romans de zuivere realiteit weer, maar geeft ook blijk van een psychologisch inzicht in de besproken kortverhalen. De idealistische noot, die we terugvinden bij zijn tijdgenoten, is bij hem niet aanwezig.

Ik maakte kennis met een heel productief auteur die zich thuisvoelt in vele genres. Ik kon uit de verhalen van Amritlāl Nāgar afleiden dat hij een belezen man was die sterke interesses had ontwikkeld op verschillende vlakken. Hij was iemand die zich niet beperkte tot het beschrijven van zijn eigen leefwereld. Reeds in zijn eerste verhalen zijn elementen terug te vinden uit alle lagen van de bevolking, met zowel een moslim als een hindu achtergrond.

V. Index

A

Ajñeya · 11
 Akbar · 25, 44, 69
 Ashk · 11
 Aurangzeb · 44, 69
 Avadha · 45, 69, 71, 72

B

Babur · 44
 Bengalen, hongersnood van · 13
brahmanen · 26
 Buxar · 72

C

Chāyāvād · 9

G

Gandhi · 74

H

Humayun · 44

I

Indian National Congress · 73, 74, 75

J

Jahangir · 44
 Jainendra · 11

K

Kānpur · 42
 kaste · 26, 27
kshatriya's · 26

L

Lucknow · 7, 8, 10, 13, 14, 15, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 74

M

magie · 75, 77
mantra · 62, 75, 76
 Moghuldynastie · 44
 Moghulrijk · 44
 Moghuls · 44, 45, 69, 70, 71

N

Nawab · 44, 45, 71, 72, 73
Nawabi's · 71
Nawabitijsperk · 71
 Nirālā · 9, 12

O

Onafhankelijkheid · 14, 70, 73, 74

P

Panchayat · 21, 23, 24, 25, 27
Panchayati Raj · 25
Panchayati Samiti · 26
 Pant
 G.B. · 70, 74
 Pant, S. N · 10
 Pāṭenālā · 67
 Plassey · 71
Prāgatiṅvād · 10
 Prasad · 9
Prāyogvād · 10
 Premchand · 8, 10, 11

Q

qazis · 25

R

rituelen · 75, 77

S

Sahitya Akādemī · 15
Shah Jahan · 44
shudra's · 26
Simon Commission · 12
Svaraj · 74

V

vaishya's · 26
Varma, B.C. · 11

Varma, B.C. · 8
Varma, M. · 10
Verbanning · 27

Y

Yashpal · 11

Z

Zila Parishad · 26

VI. Bibliografie

ABBOTT, J., *Indian Ritual and Belief, The Keys of Power*, Mehra Offset Press, New Delhi, 1984

ALPER, H.P.(ed.), *Mantra*, State University of New York Press, Albany, 1989

ALTEKAR, A.S., *State and government in Ancient India*, Motilal Banarsidass, Delhi, 1977

BASHAM, A.L., *The Wonder that was India, A survey of the history and culture of the Indian subcontinent before the coming of the Muslims*, Sidgwick&Jackson, London, 1967

BAYLY, C.A., *The New Cambridge History of India, Indian Society and the making of the British Empire*, Cambridge University Press, Cambridge, 1988

BHATTACHARYA, S., *A Dictionary of Indian History*, University of Calcutta, Calcutta, 1967

BOSWORTH, C.E., VAN DONZEL, E., HEINRICHS, W.P., PELLAT, CH., *Encyclopaedia of Islam, volume VI*, 1991, E.J. Brill, Leiden

DANIELOU, A., *A Catalogue of recorded classical and traditional Indian Music*, Unesco, Paris, 1952

DODWELL, H.H.(ed.), *The Cambridge History of India, volume VI, The Indian Empire 1858-1918*, Chand&co, New Delhi, 1980

DUBOIS, A. J.A., *Hindu Manners, customs and ceremonies*, Clarendon Press, Oxford, 1906

DWIVEDI, R., *A critical Survey of Hindī Literature*, Motilal Banarsidas, Delhi, 1966

GEOCART, *World Travel Maps, India*, Ravenstein Verlag, Bad Soden, 1999

GRAFF, V.(ed.) *Lucknow, Memories of a City*, Oxford University Press, Oxford, 1999

HANDA, R.L., *History of Hindī Language and Literature*, Bharatiya Vidya Bhavan, Bombay, 1979

- HARDER, E., *Arabische Sprachlehre*, Julius Groos Verlag, Heidelberg, 1983
- JAMES, L., *Raj, the Making and Unmaking of British India*, Clays Ltd., St Ives, Great Britain, 1997
- KLOSTERMAIER, K.K., *A survey of Hinduism*, State University of New York Press, Albany, 1994
- KRAMER, *Engels woordenboek*, Elsevier, Amsterdam, 1980
- LATEEF, S., *Muslim Women in India, political and private realities, 1890s-1980s*, Raj Press Pvt. Ltd., New Delhi, 1990
- LLEWELLYN-JONES, R., *Engaging Scoundrells, True Tales of Old Lucknow*, Oxford University Press, New Delhi, 2000
- MAJUMDAR, R.C., RAYCHAUDHURI, H.C., DATTA, K., *An Advanced History of India*, Maximillan&co ltd., London, 1958
- McGREGOR, R.S., *The Oxford Hindī -English Dictionary*, Oxford University Press, Oxford, 1997
- MISHRA, R.D., *Modern Hindī Fiction*, Bansal&co, Delhi, 1983
- MISRA, A., *Lucknow: Fire of Grace, the story of its Renaissance, Revolution and the Aftermath*, HarperCollins Publishers, New Delhi, 1998
- Nāgar, Amṛtlāl, *Ek dil hazār aphisāne, amṛtlāl nāgar kī sampurn kahāniyām*, Delhi, 1991
- NEDERLANDSE TAALUNIE (ed.), *Woordenlijst Nederlandse taal*, Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 1997
- PANDEY, I.P., *Regionalism in Hindī Novels*, Franz Steiner Verlag, Wiesbaden, 1974
- PARIKH, S.S., *Hindī -English Dictionary*, Allied Publishers PVT. Limited, New Delhi, 2002
- PATHAK, R.C., *Bhargava's Standard Illustrated Dictionary Hindī -English*, Varanasi, 1994
- PLATTS, J.T., *A Dictionary of Urdu, Classical Hindī and English*, London, 1974

- RAWLINSON H.G., *A Concise History of the Indian People*, Oxford University Press, Oxford, 1946
- SAHITYA AKADEMI (ed.), *Who's who of Indian Writers*, East-West Center Press, Honolulu, 1961
- SASTRI, N.K.A., *A Comprehensive History of India, volume II*, Orient Longmans, Bombay, 1956
- SCHOMER, K., *Mahadevi Varma and the Chhayavad age of Modern Hindī Poetry*, University of California Press, London, 1983
- SHUKLA, S., *Amritlāl Nāgar*, Sahitya Akademi, New Delhi, 1994
- SIEGEL, L., *Net of magic, Wonders and Deceptions in India*, University of Chicago Press, Chicago, 1991
- TERCHEK, R.J., *Gandhi, Struggling for Autonomy*, Rowman & Littlefield Publishers, Oxford, 1998
- VAN GORP, *Lexicon van Literaire termen*, Wolters Plantyn, Deurne, 1998
- VATSYAYAN, S.H., *Contemporary Indian Literature*, Sahitya Akademi, New Delhi, 1959
- VRIES, DE, S., *Hindoeisme voor beginners*, Forum, Amsterdam, 1996
- WOLPERT, S., *A New History of India*, Oxford University Press, New York, 1997
- WOLPERT, S., *A New History of India*, Oxford University Press, New York, 1977
- WINKLER-PRINS, *Encyclopedie*, Het Spectrum, Encarta Microsoft, 1993-2001

VII. Bijlage: Originele Hindī teksten